

TARTU ÜLIKOOL

Sotsiaalteaduste valdkond

Ühiskonnateaduste instituut

Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni õppekava

Annabel Viks

**Loova kirjutamise tunnused Eesti Ekspressi tekstides: analüüs ja
meetodi testimine**

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Valeri Nuust, MA

Tartu 2026

SISUKORD

TÄNUSÕNAD	4
SISSEJUHATUS	5
1. TEOREETILISED JA EMPIIRILISED LÄHTEKOHAD	7
1.1 Loova kirjutamise (<i>creative writing</i>) mõiste ja selle avaldumine tekstis	7
1.2 Loova kirjutamise ja ajakirjandusliku stiili erinevused ja kokkupuutepunktid	8
1.2.1 Narratiivne ajakirjandus ja loov ajakirjandus	9
1.3 Ajakirjanduslik tekst ja selle stiililised tunnused	11
1.3.1 Ajakirjanduslikud žanrid ja nende stiil	12
1.3.2 Uudis ja objektiivsuse põhimõtted	13
1.3.3 Olemuslugu ja loovam lähenemisviis	14
1.3.4 Žanrid, stiil ja tähendusloome	14
1.3.5 Loova kirjutamise tunnuste teoreetilised alused	15
1.4 Eesti Ekspress uurimisobjektina	16
1. VALIM JA METOODIKA	19
2.1 Valim	19
2.2 Andmekogumismeetod	21
2.2.1 Loova kirjutamise tunnuste definitsioonid	22
2.3 Andmeanalüüsimeetod	23
2.4 Meetodi testimine ehk kontrollkodeerimine ja näited kodeerimisotsustest	26
3. TULEMUSED	31
3.1 Loova kirjutamise tunnuste esinemine Eesti Ekspressi tekstides	31
3.2 Loovuse koefitsiendi muutumine aastate lõikes	33
3.3 Eesti Ekspressi tulemuste võrdlus võrdlusvalimiga	35
4. JÄRELDUSED JA DISKUSSIOON	37
4.1 Järeldused	37
4.2 Diskussioon	41

4.3 Meetodi kriitika ja edasised uurimisvõimalused	44
KOKKUVÕTE	47
SUMMARY	49
KASUTATUD KIRJANDUS	51
LISAD	55
Lisa 1. Kodeerimisjuhend	55
Lisa 2. Eesti Ekspressi tekstide kodeerimisnäited ja otsuste põhjendused	55
Lisa 3. Loova kirjutamise tunnuste koondvõrdlus Eesti Ekspressi ja võrdlusvalimi vahel	59
Lisa 4. Bakalaureusetöös analüüsitud artiklid (aastate kaupa)	60

TÄNUSÕNAD

Soovin tänada oma bakalaureusetöö juhendajat Valeri Nuusti minu töö tagasisidestamise, soovitude andmise, suunavate küsimuste küsimise ja motiveerivate sõnade eest. Samuti tänan retsensenti Mihkel Uibolehte ning eelkaitsmise komisjoni konstruktiivse kriitika ja asjalike tähelepanekute ning soovitude eest, mis aitasid töö fookust täpsustada ja uurimust edasi arendada. Eraldi tänan sotsiaalteaduste valdkonna raamatukoguhoidjat Maio Vanikot, kes aitas igati nõu ja jõuga sobivate teoreetiliste allikate leidmisel ning julgustas ja innustas kogu tööprotsessi jooksul alati hea sõnaga.

Lisaks tänan kõiki, kes olid töö kirjutamise ajal mulle toeks, jagasid häid mõtteid ja aitasid säilitada motivatsiooni ka keerulisematel hetkedel.

SISSEJUHATUS

Loova kirjutamine mõiste seostub enamasti ilukirjanduse, kujutlusvõime (Dawson, 2005) ja originaalse eneseväljendusega, mis võib avalduda erinevates kirjutamisvormides, kus kasutatakse narratiivi, süžeed ja tegelaskujude arengut, et täita lugu kujunditega (A Look Into Creative Writing, 2024). Tegemist on üsna laialivalguva mõistega, mida peetakse tihti kirjanduse sünonüümiks, kuid mis on samal ajal käsitletav ka eraldiseisva žanrina, mis saab ainekse nii ilukirjandusest kui ka ajakirjandusest (Dawson, 2005; A Look Into Creative Writing, 2024).

Bakalaureusetöös käsitletakse loovat kirjutamist ajakirjanduslikus tekstis kui loovate keele- ja narratiivivõtete kasutamist faktilise materjali esitamisel. Selliste võtetena võib käsitleda näiteks kujundeid, detaile, narratiive ja jutustavaid elemente (Blundell, 1988; Głaz ja Trofymczyk, 2020; A Look Into Creative Writing, 2024). Nende väljendusvahendite kasutamine võib muuta teksti lugejale vahetumaks, kujundlikumaks ja kogemuslikuks (Blundell, 1988; Archetti, 2015; Ge, 2025).

Tänapäevases meediakeskkonnas, kus auditoorium puutub kokku suure hulga kiiresti tarbitava infoga, ei piisa ajakirjanduses enam alati ainult faktide esitamisest (Clerwall, 2014; Ligor, 2024). Selleks, et hoida lugeja tähelepanu ja muuta käsitletavat teemat mõjusaks, kasutatakse ajakirjanduslikes tekstides aina enam jutustavaid ja detailseid väljendusvõtteid, mis aitavad viia suured teemad inimese tasandile ning luua emotsionaalne kohalolek (Blundell, 1988; Archetti, 2015).

Selline lähenemine on eriti iseloomulik narratiivsele ajakirjandusele ja olemuslugudele, kus lisaks informeerimisele on oluline ka loo jutustamise viis (Pullerits, 1997; Hennoste, 2001; Jeppesen ja Hansen, 2011). Võrreldes klassikalise uudisega, annavad need žanrid rohkem vabadust kasutada ilukirjanduslikke võtteid, narratiivset ülesehitust ja autoripositsiooni esiletoomist (Pullerits, 1997; Hennoste, 2001). Seega võib selliseid võtteid käsitleda loova kirjutamise oluliste avaldumisvormidena ajakirjanduslikus tekstis, kuna nende kaudu ei vahendata üksnes informatsiooni, vaid kujundatakse ka lugeja kogemust ja luuakse tähendusi (van Krieken ja Sanders, 2021; Ge, 2025).

Eesti ajakirjanduse kontekstis on loovamate ja narratiivsemate väljendusvõtete avaldumine huvipakkuv eriti Eesti Ekspressi puhul. 1989. aastal ilmuma hakanud nädalaleht eristus juba oma algusaastatel teistest väljaannetest teravamalt tooni, mitmekesise teemavaliku ja väljendusrikkama kirjutamislaadi poolest (Hennoste, 2010; Hennoste ja Kurvits, 2019). Eesti Ekspressi on kirjeldatud väljaandena, kus uuriv, analüütiline ja inimesekeskne ajakirjandus on sageli põimunud

jutustava ja autoripositsiooni rõhutava laadiga (Hennoste ja Kurvits, 2019; Delfi Meedia, 2023). Väljaannet võib pidada Eesti loova ajakirjanduse lipulaevaks, kus on teadlikult kasutatud emotsionaalsust ja kujundlikku keelt, pakkudes alternatiivi kuivale uudisajakirjandusele (Hennoste ja Kurvits, 2019). Seetõttu pakub Eesti Ekspress hea aluse, et uurida, kuidas loova kirjutamise tunnused on selle väljaande tekstides pikema aja jooksul avaldunud.

Käesoleva bakalaureusetöö fookuses on loova kirjutamise tunnuste esinemine Eesti Ekspressi ajakirjanduslikes tekstides ning Valeri Nuusti väljatöötatud analüüsimeetodi rakendamine ja testimine Eesti Ekspressi näitel. Töö keskendub neljale valitud aastale: 1989, 1994, 2004 ja 2014. Need aastad võimaldavad anda esmase ülevaate sellest, millised loova kirjutamise tunnused Eesti Ekspressi tekstides esinevad ning kuidas nende kasutamise intensiivsus valitud aastate lõikes erineb. Kuigi väljaande rolli stiililise uuendajana on varem märgatud, puudub süstemaatiline ülevaade sellest, kuidas loova kirjutamise tunnused on selle lehe veergudel ajas muutunud.

Bakalaureusetöö eesmärk on analüüsida uuritavate tunnuste esinemist Eesti Ekspressi tekstides valitud aastatel ning hinnata, kuidas Valeri Nuusti meetodika võimaldab neid tunnuseid Eesti Ekspressi näitel tuvastada, süstematiseerida ja mõõta. Seega ühendab töö tekstianalüüsi ja meetodi testimise: ühelt poolt selgitatakse, millised loova kirjutamise tunnused uuritud tekstides esile tulevad, teisalt vaadeldakse, kuidas meetodika töötab teise väljaande ja uurija rakenduses.

Mõistmaks, millised loova kirjutamise tunnused iseloomustavad Eesti Ekspressi tekste ning kuidas Valeri Nuusti meetodika nende tunnuste analüüsimist toetab, püstitasin järgmised uurimisküsimused:

- Millised loova kirjutamise tunnused (kujundid, narratiivid, detailid, tajud jm) on Eesti Ekspressi tekstides aastatel 1989, 1994, 2004 ja 2014 kõige sagedamini esindatud?
- Kuidas erineb loova kirjutamise tunnuste kasutamise intensiivsus ehk loovuse koefitsient Eesti Ekspressi tekstides valitud aastate lõikes?
- Kuidas võimaldab Valeri Nuusti meetodika tuvastada ja mõõta loova kirjutamise tunnuseid Eesti Ekspressi tekstides ning millised meetodilised tähelepanekud ilmnevad selle rakendamisel?

Selles töös käsitletavad loova kirjutamise tunnused ning loovuse intensiivsuse mõõtmiseks kasutatav loovuse koefitsient põhinevad Valeri Nuusti väljatöötatud meetodikal, mida on varasemalt rakendatud Eesti ajakirjanduse tekstide analüüsimisel.

1. TEOREETILISED JA EMPIIRILISED LÄHTEKOHAD

Esimeses peatükis sõnastan bakalaureusetöö teoreetilised lähtekohad, mis aitavad mõtestada loovat kirjutamist ajakirjandustekstides. Seega keskendun eelkõige loova kirjutamise ajakirjanduslikule tähendusele, ajakirjandusžanride stiilierinevustele ning nendele tunnustele, mille alusel on võimalik tekstides loova kirjutamise avaldumist tuvastada. Peatüki lõpus räägin Eesti Ekspressi positsioonist ajakirjandusmaastikul ning põhjendan ka seeläbi, miks on just see väljaanne minu uurimisobjektiks.

1.1 Loova kirjutamise (*creative writing*) mõiste ja selle avaldumine tekstis

Mõiste loov kirjutamine (*creative writing*) hakkas laiemalt levima 17. sajandi lõpus, tähistades inimeste võimet luua midagi uut ja originaalset (Dawson, 2005). Loovat kirjutamist seostatakse enamasti originaalse ja eneseväljendusliku kirjutamisviisiga, mis ei piirdu ainult ilukirjandusega (Dawson, 2005; A Look Into Creative Writing, 2024). Oxfordi Ülikooli kodulehel tuuakse välja, et loov kirjutamine on kirjutamisvorm, mis konkreetselt ei liigitu traditsioonilise, akadeemilise ega ka professionaalse kirjutamise alla, vaid see on segu nii ilukirjanduse, aimekirjanduse kui ka populaarteadusliku kirjanduse elementidest (A Look Into Creative Writing, 2024). Üldiselt võib loovat kirjutamist käsitleda kirjutamisvormina, milles on olulisel kohal kujundlikkus, jutustavus, detailid ning autori teadlikud keelelised ja kompositsioonilised valikud (A Look Into Creative Writing, 2024; Ge, 2025).

Loova kirjutamise puhul ei ole oluline ainult see, mida kirjutatakse, vaid ka, kuidas kirjutatakse. Melrose'i (2007) järgi eeldab loov kirjutamine ühtaegu nii loovust kui ka kriitilist teadlikkust, sest kirjutaja peab tegema teadlikke valikuid, kuidas tekst üles ehitada, milliseid rõhuasetusi luua ning kuidas suunata lugeja tähelepanu. Samuti rõhutavad Archetti (2015) ja Ge (2025), et loov kirjutamine ei seisne pelgalt mõjusas sõnastuses, vaid selles, kuidas keele ja struktuuri abil luuakse tähendusi ning vahendatakse kogemusi lugejale vahetumal viisil. Melrose'i (2007) järgi on loova kirjutamise üks eesmärk õpetada kirjutajale, kuidas lood toimivad ning kuidas märgata ja luua tekstis seoseid. Selle kaudu õpib kirjutaja nägema, kuidas tekst suhestub laiemas poliitilise, sotsiaalse, kultuurilise ja ajaloolise kontekstiga (Melrose, 2007). Seega loova kirjutamise eesmärk ei piirdu ainult mõjusa lõpptulemuse loomisega, vaid olulist rolli mängib ka see, kuidas kirjutaja keelt kasutab, materjali valib ja loo üles ehitab, sest need valikud kujundavad lugeja kogemust ja loovad tähendusi (Ge, 2025).

Loovat kirjutamist saab käsitleda praktilise individuaalse mõtlemise väljendusena, mis peegeldab kirjutaja suhet ümbritseva maailmaga (Dawson, 2005). Seetõttu ei käsitleta loovat kirjutamist

üksnes kirjutamispraktikana, vaid ka eraldiseisva uurimisvaldkonnana, mille keskmes on küsimus, kuidas inimlik originaalsus avaldub keele kaudu (Ge, 2025). Tekstitasandil võivad loova kirjutamise tunnused avalduda näiteks narratiivi, süžee, tegelaskujude arengu ja kujundliku väljendusviisi kaudu, mis muudavad loo väljendusrikkamaks ja dünaamilisemaks (A Look Into Creative Writing, 2024). Loov kirjutamine annab autorile küll suurema loomevabaduse, kuid toob ühtlasi kaasa ka suurema vastutuse, sest kirjutaja peab tegema teadlikke valikuid selles osas, milliseid tähendusi ta oma tekstis loob ja millise kuvandi lugejale edasi annab (Melrose, 2007). Autor võib suunata lugu nii rõhuasetuste kui ka jutustamisviisi kaudu (Ligor, 2024) ning lisaks peab kirjutaja mõistma, kuidas ta esitab loos ennast kui autorit (Melrose, 2007).

Käesoleva töö seisukohalt on oluline mõista loovat kirjutamist ajakirjanduslikus kontekstis eelkõige väljendusviisina, mis aitab faktipõhist materjali esitada kujundlikumalt, jutustavamalt ja lugejat kaasavamalt. Nii Melrose (2007) kui ka Archetti (2015) on rõhutanud, et loova kirjutamise võtted ei ole mõeldud ainult ilukirjanduslike ja meelelahutuslike tekstide jaoks, vaid nende abil on võimalik vahendada kogemusi ja olukordi ka muudes tekstiliikides mõjusamalt kui pelgalt neutraalse või kirjeldava keele kaudu.

Seega ei käsitle ma siin uurimuses loovat kirjutamist eraldiseisva žanrina, vaid ajakirjandusliku tekstiloo ühe võimaliku väljendusviisina. Konkreetseid loova kirjutamise tulemusi ei tuleta ma otseselt teoreetilisest kirjandusest, vaid nende süstemaatiline määratlemine tugineb Valeri Nuusti metoodilisele raamistikule, mida tutvustan peatükis 1.3.5 ja metoodika osas täpsemalt.

1.2 Loova kirjutamise ja ajakirjandusliku stiili erinevused ja kokkupuutepunktid

Loova kirjutamise ja ajakirjandusliku teksti seost käsitledes tuleb arvestada, et tegemist ei ole samastavate nähtustega. Ajakirjanduse keskne eesmärk on vahendada avalikkusele tõest, kontrollitud ja ühiskondlikult olulist teavet (McQuail, 2003; Kovach ja Rosenstiel, 2001). Loovat kirjutamist seevastu seostatakse sagedamini suurema väljendusvabaduse, kujundlikkuse ja autorikesksema kirjutamislaadiga (Dawson, 2005; A Look Into Creative Writing, 2024; Ge, 2025). See aga ei tähenda, et ajakirjanduslik tekst välistaks loovamate väljendusvõtete kasutamist, eriti kui eesmärk on lisaks informeerimisele muuta teema lugejale vahetumaks ja tähenduslikumaks.

Üldiselt peetakse ajakirjanike ja kirjanike isikuomadusi sarnaseks – nad on hea väljendusoskusega suhtlejad, kellel tavapärasest paremini arenenud keelevaist (Kaufman, 2011). Küll aga on neil oma töös ja kirjutatu osas erinevad eesmärgid. Peamine erinevus ongi just see, millises keskkonnas ja millistel tingimustel nad töötavad (Kaufman, 2011). Kaufmani (2011) järgi tegutseb ajakirjanik

enamasti ajasurve all, töötab allikate ja kontrollitava materjaliga ning peab lähtuma faktipõhisuse nõudest, samas kui kirjanikul on enamasti rohkem loomingulist ja ajalist vabadust.

Ajakirjandust ja kirjandust eristab eelkõige nende suhe tegelikkusesse. Kui kirjanduses on tavapärase kasutada fiktsiooni ning autoril on suurem vabadus kujutada sündmusi ja tegelasi kujutlusvõime põhjal, siis ajakirjanduselt nõutakse tõepärasust ja faktipõhisust (Mureşan, 2010). Samuti erinevad need valdkonnad eesmärgi poolest: ajakirjandus keskendub aktuaalsetele ja ühiskondlikult olulistele teemadele, kirjandus seevastu aga ei pea edastama päevakajalist infot või kontrollitavat tegelikkust (Mureşan, 2010).

Nende erinevuste kõrval on ajakirjanike ja kirjanike töös siiski ka kokkupuutepunkte. Mõlemad valdkonnad tegelevad tekstiloomega, kasutades sümboleid ja kokkuleppelisi märke, mis on lugejale tuttavad ning aitavad sõnumit vahendada (Mureşan, 2010). Nii ajakirjanduse kui ka kirjanduse eesmärk on edastada kindlat sõnumit ning kõnetada kindlat auditooriumi (Mureşan, 2010). Samuti kasutatakse mõlemas valdkonnas sarnaseid stiilivõtteid, nagu kujundlik keel, kirjeldused ja muud väljendusvõtted, mis aitavad luua tähendusi ja suunata lugeja tõlgendusi (Mureşan, 2010). Ka Archetti (2015) on toonud välja, et nii luule kui ka ajakirjandus püüavad sõnastada tõde, kõnetada lugejat ja paljastada seda, mis pole esmapilgul nähtav.

Antud töö seisukohalt on oluline just see kokkupuutepunkt, kus ajakirjandusliku teksti faktipõhisus ja loovam väljendusviis teineteist ei välista, vaid võivad omavahel põimuda. Seda seisukohta toetavad ka Fulton ja Mcintyre (2013), kelle järgi ei välista ajakirjanduse professionaalsed reeglid, žanrinormid ja faktitäpsuse nõue loovust, vaid loovus avaldub just nende piiride sees. Seega ei tähenda loovus ajakirjanduses faktide väljamõtlemist, kuid see võib mõjutada tekstide tõlgenduslikkust, mis omakorda võib nihutada objektiivsuse ja faktipõhisus piire. See loob aluse käsitleda ajakirjandusteksti vormina, kus võivad avalduda loovale kirjutamisele omased tunnused, mille esinemist analüüsin töös hiljem, Nuusti metoodilise raamistiku alusel.

1.2.1 Narratiivne ajakirjandus ja loov ajakirjandus

Ajakirjanduse ja kirjanduse kokkupuutepunktis paikneb narratiivne ajakirjandus, mida on nimetatud ka kirjanduslikuks ajakirjanduseks või loovaks aimekirjanduseks (Mureşan, 2010). Tegemist on faktidel ja tegelikel üundmustel põhineva kirjutamisviisiga, mis kasutab loo esitamisel jutustavaid ja kirjeldavaid võtteid, nagu tegelasi, sündmuste arengut, stseene, detaile ja kujundlikumat keelekasutust (Jeppesen ja Hansen, 2011; Głaz ja Trofymczyk, 2020; van Krieken ja Sanders, 2021). Just see muudab narratiivse ajakirjanduse käesoleva töö seisukohalt oluliseks,

sest selles avalduvad kõige selgemini kirjutamisvõtted, mida seostatakse loova kirjutamisega ajakirjanduslikus kontekstis.

Narratiivne ajakirjandus ei piirdu üksnes faktide esitamisega, vaid pöörab tähelepanu ka vormile ja stiilile, mille kaudu muuta lugu lugejale mõjukaks (van Krieken ja Sanders, 2021). Lugude ülesehitamisel kasutatakse kirjanduslikke jutustamisvõtteid, nagu süžee, tegelased, pinge, kirjeldav keelekasutus ja sündmuste areng ajas (Głaz ja Trofymczyk, 2020). Sageli kujuneb narratiiv välja just ühiskonna vastuoludest, puudustest või pingetest, mille kirjutaja vormistab tähenduslikuks looks (Ge, 2025).

Loova kirjutamise seisukohalt on narratiivne ajakirjandus oluline, kuna see ühendab faktipõhise sisu ja jutustava väljenduslaadi. Tänapäevases infoküllases meediaruumis ei pruugi üksnes informatsiooni edastamine olla piisav, sest publiku tähelepanu köitmine on muutunud keerulisemaks (Clerwall, 2014; Ligor, 2024). Jutustavad ja tegelasekesksed lood aitavad muuta ajakirjandusliku teksti kaasahaaravamaks, emotsionaalselt lähedasemaks ja näitlikumaks (Bundell, 1988; Archetti, 2015).

Lugeja jaoks muutuvad suured ja abstraktsed teemad mõistetavaks siis, kui need viiakse inimese tasandile konkreetsete näidete, kogemuste ja detailide kaudu (Bundell, 1988; Ligor, 2024). Detailid võivad tekstis kanda nii kirjeldavat kui ka sümboolset tähendust, aidates esile tuua loo emotsionaalset ja sisulist konteksti (Bundell, 1988).

Uurimuse raames on oluline eristada mõisteid „narratiivne ajakirjandus”, „loov ajakirjandus”, „loov kirjutamine” ja „loova kirjutamise võtted”, sest need osutavad kõik erinevale tähendusväljale (vt Tabel 1).

Tabel 1. Bakalaureusetöös kasutatavate kesksete mõistete eristus.

Mõiste	Mida see tähistab?	Kuidas seostub käesoleva tööga?
Narratiivne ajakirjandus	Ajakirjanduslik jutustamisviis, kus tegelikke sündmusi, inimesi ja olukordi esitatakse loo vormis. Sellele on iseloomulikud näiteks sündmuste areng, tegelased, stseenid, detailid ja jutustav ülesehitus (Jeppesen ja Hansen, 2011; Głaz ja Trofymczyk, 2020; van Krieken ja Sanders, 2021).	Narratiivne ajakirjandus ei ole käesoleva töö keskne uurimisobjekt, vaid üks loova ajakirjanduse võimalik väljendusvorm. Töös käsitletakse narratiivsust kitsamalt ühe loova kirjutamise tunnusena, näiteks autori või allika mikronarratiivina.
	Laiem lähenemine ajakirjandusele, kus ajakirjanik	Selles töös on see katusmõiste. Töö ei analüüsi kogu loovat ajakirjandust,

<p style="text-align: center;">Loov ajakirjandus</p>	<p>kasutab loomingulisi valikuid loo teema, vaatenurga, ülesehituse, žanri, keele või esituse tasandil. Loovus ei tähenda faktide väljamõtlemist, vaid ajakirjandusliku materjali uudset ja mõjusat vormistamist faktitäpsuse piirides (Fulton ja Mcintyre, 2013; Payton, 2025)</p>	<p>vaid keskendub ühele osale sellest ehk loova kirjutamise tunnuste avaldumisele ajakirjanduslikes tekstides.</p>
<p style="text-align: center;">Loov kirjutamine</p>	<p>Kirjutamisviis, milles kasutatakse teadlikult kujundlikust, jutustavust, detaile, tajulisust, emotsionaalsust ja kompositsioonilisi võtteid, et muuta tekst väljenduslikumaks ja lugejat kaasavamaks (A Look Into Creative Writing, 2024; Nuust, 2025; Ge, 2025).</p>	<p>See on käesoleva töö keskne mõiste. Töö uurib, kuidas loov kirjutamine avaldub Eesti Ekspressi ajakirjanike kirjutatud tekstides ja kuidas on aastate jooksul muutunud.</p>
<p style="text-align: center;">Loova kirjutamise võtted</p>	<p>Konkreetsed tekstilised tunnused, mille kaudu loov kirjutamine tekstis avaldub, näiteks kujundid, narratiivid, detailid, tajukirjeldused, autentne kõne, portreerimine ja raamistamine (Nuust, 2025).</p>	<p>Need on töö empiirilise analüüsi aluseks. Tekste ei hinnata tervikuna „loovaks” või „mitteloovaks”, vaid kodeeritakse, millised loova kirjutamise võtted igas loos esinevad.</p>

Loovat ajakirjandust käsitlen töös kõige laiemas mõistena, mis hõlmab ajakirjanduse loomingulisemaid vorme, väljendusviise ja töövõtteid. Narratiivne ajakirjandus on üks selle võimalik väljendusvorm, mille keskmes on tegelike sündmuste jutustav esitamine. Loov kirjutamine tähistab laiemat tekstilist praktikat, mida saab kasutada nii ilukirjanduses, aimekirjanduses kui ka ajakirjanduses. Siines urimuses vaatlen loovat kirjutamist ajakirjanduslikus kontekstis ehk seda, kuidas loova kirjutamise võtted avalduvad Eesti Ekspressi tekstides.

1.3 Ajakirjanduslik tekst ja selle stiililised tunnused

Eelnevates alapeatükkides käsitlesin loovust ja loovat kirjutamist üldisemast, ajakirjandusvälisest vaatenurgast, keskendudes loovuse mõistele ning loova kirjutamise erinevatele tõlgendustele. Järgnevalt liigun käsitlemisse ajakirjanduse konteksti, et näha, millist rolli täidab ajakirjanduslik tekst ühiskonnas ning millised on selle stiililised ja žanrilised eripärad.

McQuaili (2013: 20) järgi on ajakirjanduse roll demokraatlikus ühiskonnas toimida informatsiooni vahendaja, arvamuste kujundaja ning ühendava lülina kodanike ja võimuinstiitutsioonide vahel.

Neid rolle täites mõjutab ajakirjandus otseselt avalikkuse arusaamu ühiskonnas toimuvast ning loob raamistiku, mille kaudu sündmusi mõtestatakse. McQuail (2003: 144) toob välja neli peamist ajakirjanduse funktsiooni:

- vahendada järjepidevalt teavet sündmuste, ideede ja avaliku elu tegelaste kohta;
- analüüsida ja hinnata ühiskonda ning selle institutsioone sõltumatult ja kriitiliselt;
- toetada eneseväljendust ja ühiskondlikku osalust, pakkudes selleks võimalusi ja platvormi võimalikult paljudele;
- aidata kujundada ühiseid arusaamasid ja kollektiivset identiteeti ning seeläbi tugevdada sotsiaalset sidusust.

Need funktsioonid ei avaldu ajakirjanduses pelgalt sisu, vaid ka vormi ja keele kaudu. Ajakirjanduslik tekst peab olema seetõttu nii informatiivne, usaldusväärne kui ka mõistetav, kuid samas looma ka tähendusi ja seoseid. Hartley (1996: 12) on ajakirjandust nimetanud modernsuse peamiseks tähendusloome praktikaks, rõhutades, et ajakirjanduslik tekst ei ole ainult neutraalne tegelikkuse peegeldus, vaid ka aktiivne keeleline ja kultuuriline praktika. Sarnasele järeldusel on jõudnud ka Gertler (2013), kes peab meediat loovaks tööstusharuks, kus nii ajakirjanduslik kui ka meelelahutuslik sisu mõjutab ühiskondlikke arusaamu.

Ajakirjandusliku kvaliteedi olulisteks tunnusteks peetakse peamiselt objektiivsust, arusaadavust, aktuaalsust ja läbipaistvust (Rodríguez-Virgil jt, 2023; Gertler, 2013). Kovach ja Rosenstiel (2001: 18) rõhutavad, et ajakirjanduse põhieesmärk on pakkuda kodanikele teavet, mida nad vajavad vabadeks ja teadlikeks otsusteks. Sellest tulenevalt peab ajakirjanduslik tekst olema selge, kontrollitud ja usaldusväärne. Samas ei tähenda see, et kõik ajakirjanduslikud tekstid oleksid keeleliselt ja stiililiselt ühesugused. Erinevad žanrid täidavad ka erinevaid funktsioone ning kasutavad selleks ka erinevaid väljendusviise.

Ajakirjanduse ühiskondlikud funktsioonid ja kvaliteedinõuded ei avaldu aga siiski ühtemoodi kõigis ajakirjanduslikes tekstides, vaid sõltuvad suuresti ka kasutatavast žanrist. Seetõttu on vajalik vaadelda ajakirjandusžanre ja nende omaseid stiililisi eripärasid lähemalt.

1.3.1 Ajakirjanduslikud žanrid ja nende stiil

Lääne ajakirjanduses on tavaks eristada faktipõhiseid uudiseid ja arvamusi sisaldavaid tekste ning sellest on välja kujunenud ka ajakirjandusžanrite jaotus (Jaakkola, 2020). Eesti ajakirjandusteoorias on olulisel kohal Juhan Peegli ajakirjandusžanrite jaotus, mille järgi jagunevad põhižanrid informatsioonilisteks, arutlevateks ja publitsistlik-kirjanduslikeks (Peegel, 1970). Hilisemad uurimused on seda jaotust täpsustanud ja ajakohastanud. Seiton (2014) jõudis

oma magistritöös järeltulele, et Peegli kirjeldatud publitsistlik-kirjanduslik žanr kattub oma põhijoonte poolest lääne ajakirjanduses tuntud olemuslooga (*feature*).

Sarnasele, kuid kompaktsemale jaotusele on jõudnud ka Priit Pullerits (1997), kes on määratlenud ajakirjanduse põhižanriteks uudise, olemusloo ja juhtkirja. Neid käsitlusi ühendades võib järeldada, et ajakirjanduslikud žanrid erinevad eelkõige oma eesmärgi ja ülesehituse poolest: informatsioonilist funktsiooni täidab uudis, arutlevat funktsiooni juhtkiri ning publitsistlik-kirjanduslikku funktsiooni olemuslugu. Erinevad žanrid seavad ka erinevad ootused nii teksti stiilile, läbipaistvusele, vastutusele kui ka väljendusrikkusele (Jaakkola, 2020). Selleks, et mõista, millises žanris võib kõige tõenäolisemalt esineda loova kirjutamise tunnuseid, annan järgnevatel alapeatükkides ülevaate uudise ja olemusloo vormidest.

Juhtkirja kui žanri täpsema avamise jätan uurimusest välja, kuna tegemist on selgelt arvamusliku žanriga, mille eesmärk ei ole objektiivne informeerimine, vaid seisukohtade kujundamine. Seega on seal ka loovate tunnuste esinemine üsna tõenäoline, mitte eristuv nähtus.

1.3.2 Uudis ja objektiivsuse põhimõtted

Uudist eristab teistest ajakirjandusžanritest eelkõige objektiivsuse nõue ja kindel struktuur (Hennoste, 2001: 24). Pulleritsu (1997) järgi määravad uudise objektiivsuse mitmed tingimused: erapooletus, sõltumatus, tasakaalustatus, kõigi oluliste faktide esitamine, info kontrollimine ning emotsioonide teadlik vältimine. „*Uudisajakirjaniku keel peab olema ratsionaalne ja asjalik, vaba hinnangutest ja hoiakutest*” (Pullerits, 1997: 19).

Sellest tulenevalt soovitatakse uudisloos hoiduda liigsetest omadus- ja mäarsõnade kasutamisest, metafooridest ja kujundlikust keelekasutusest (Pullerits, 1997), mis on loovale kirjutamisele omased võtted. Teoreetiliselt võib seega näida, et loov kirjutamine ja uudisajakirjandus on omavahel vastuolus. Praktikas ilmneb aga, et pikemates ajakirjanduslikes tekstides võivad uudise ja olemusloo elemendid põimuda, mis näitab, et ka objektiivset ajakirjanduslikku teksti on võimalik täiendada loovama väljendusviisiga.

Hennoste (2001) määratleb uudist kui materjali, mida avalikkus peab teadma ja, mis aitab inimestel oma probleeme mõistuspäraselt lahendada. „*See on tavalisest sündmusvoolust väljaulatav sündmus, mis võib samal ajal ka lahutada meelt*” (Hennoste, 2001:23). Klassikaline uudis järgib pööratud püramiidi struktuuri ning koosneb juhtlõigust, teema arendusest ja lisamaterjalist, mis pakub tausta ja perspektiivi (Hennoste, 2001).

1.3.3 Olemuslugu ja loovam lähenemisviis

Olemuslugu ehk *feature* erineb uudisest nii oma eesmärgi kui ka stiili poolest. Pulleritsu (1997) järgi on olemuslugu kombinatsioon intervjuudest, olukirjeldustest ja erinevate juhtumiste sünteesist. Selle keskmes ei ole niivõrd sündmuse värskus, vaid inimlik huvi ja loo jutustavus (Pullerits, 1997). Olemusloo teemaks võib olla mistahes nähtus, mille ajakirjanik suudab lugejale huvitavaks muuta (Pullerits, 1997).

Erinevalt uudisest on olemusloo üks eeliseid selle ajatus: kui uudis võib kiiresti oma aktuaalsuse kaotada, siis olemuslugu võib pakkuda huvi ka kuude või aastate pärast (Pullerits, 1997). Lisaks meenutab olemuslugu oma ülesehituselt sageli ilukirjanduslikku novelli – sellel on algus, keskosa ja lõpp ning tekst eeldab terviklikku lugemist (Pullerits, 1997). See ajakirjanikule rohkem ruumi kasutada kirjeldusi, narratiivi ja mõõdukat emotsionaalsust, mis muudab olemusloo stiili poolest loov kirjutamisele sarnasemaks.

1.3.4 Žanrid, stiil ja tähendusloome

Kuigi ajakirjandust läbivaks ideaaliks peetakse objektiivsust ja erapooletust (Rodríguez-Virgil jt, 2023), ei tähenda see, et ajakirjanduslik tekst oleks väärtuste või tähenduste vaba. Gertleri (2013) järgi eeldab kvaliteetne ajakirjandus oskust valida sobiv žanr ja kirjutamisviis, kasutada asjakohast ajakirjanduskeelt ning vajaduse korral põimida teksti arve ja statistikat. Seega objektiivsus ja tähendusloome võivad esineda ka korraga ajakirjanduslikus tekstis, kuid oluline on, kuidas erinevates žanrites neid ühendatakse.

Sellest lähtuvalt võib öelda, et ajakirjanduslikes tekstides põimuvad faktilisus, tõlgendused ja tähendusloome erineval määral. Uudis järgib üldjuhul rangemat stiili ja vormi, samal ajal kui olemuslugu toetab narratiivsemat lähenemist. See aga ei tähenda, et tähendusloome oleks omane ainult publitsistlikele žanritele või puuduks objektiivsemates tekstides. Ge (2025) järgi ei kujune tähendus üksnes valmis tekstis endas, vaid kirjutamise, lugemise ja kujutatud maailma vastastikusel suhtel. Seetõttu ka faktikesksemad ajakirjandusžanrid suunavad seda, kuidas tegelikkust mõtestatakse, ehkki teevad seda teistsuguste keeleliste ja kompositsiooniliste vahendite abil.

Nii avalduvadki stiililised tunnused ja loova kirjutamise võimalik roll ajakirjanduslikes žanrites erinevalt. Uudis eeldab rangemat stiili ja vormi jälgimist, samas olemuslugu võimaldab suuremat loovust ja narratiivset lähenemist. Samas peab ka narratiivsem žanr jääma ajakirjanduse põhimõtete raamidesse ning toetuma tõele, aususele ja vastutusele (Ligor, 2024).

1.3.5 Loova kirjutamise tunnuste teoreetilised alused

Käesoleva töö keskseks teoreetiliseks ja metodoloogiliseks aluseks on Valeri Nuusti (2025) välja töötatud loova kirjutamise analüüsiraamistik. Nuusti metoodika annab aluse käsitleda loova kirjutamise avaldumist ajakirjandustekstides mitte üldise mulje või intuiitiivse hinnanguna, vaid konkreetsete, tekstis jälgitavate tunnuste kaudu. Seetõttu on just see raamistik aluseks ka käesoleva bakalaureusetöö analüüsile.

Nuusti (2025) metoodika keskmeks on viis tunnusrühma: kujundid, narratiivid, detailid ja tajud, mittekirjakeelne väljendusviis ning portreeterimine. Need tunnusrühmad on Nuusti (2025) järgi kujunenud metafoori- ja narratiivteooriate ning Eesti olemusloo ja vaatluspraktikate käsitluste sünteesis. Selline lähenemine aitab vaadelda, kuidas ajakirjanduslik tekst loob tähendusi, jutustab, vahendab aistinguid, kasutab vahetumat keelt ning kujutab inimesi ja olukordi.

Selles töös ei tuleta ma loova kirjutamise tunnuseid üksikutest teoreetilistest käsitlustest, vaid lähtun Nuusti (2025) loodud metoodilisest raamistikust. Just needsamad tunnusrühmad moodustavad minu analüüsi kategooriad, mille alusel kodeerin valimisse kuuluvad Eesti Ekspressi lood. Oluline on rõhutada, et nimetatud tunnusrühmad ei tähista loovust kui üldist hinnangut tekstile, vaid võimaldavad muuta abstraktse mõiste „*loov kirjutamine*” konkreetseteks analüüsikategooriateks.

Nuusti (2025) metoodika lähtekoht on arusaam, et loovus ajakirjandustekstis ei avaldu üheainsa võttena, vaid mitme omavahel seotud tunnuse kaudu. Seetõttu jagab ta loova kirjutamise viieks tunnusrühmaks, mis aitavad vaadelda, kuidas tekst loob tähendust, jutustab, vahendab aistinguid, kasutab vahetumat keelt ning kujutab inimesi ja olukordi. Kujundite rühm keskendub Nuusti (2025) käsitluses metafoorsele, võrdlevatele ja teistele tähendust „tühendavatele” väljendusviisidele. Narratiivide rühm puudutab jutustuselemente ja mini-jutustusi, mille kaudu tekst võib muuta faktilise materjali lugejale kogemuslikumaks ja vahetumaks (Nuust, 2025). Detailide ja tajude rühm koondab meelte kaudu vahendatud kirjeldusi, mis aitavad luua kohalolutunnet (Nuust, 2025). Mittekirjakeelne väljendusviis hõlmab argikeelt, kõnekeelsus, otsest kõne ja dialoogi, mis annavad tekstile loomulikkust ja usutavust (Nuust, 2025). Portreeterimine tähendab inimese või olustiku kujutamist füüsiliste tunnuste, käitumise, keskkonna ja muude tähelepanekute kaudu (Nuust, 2025).

Tunnusrühmade kujundamisel sünteesib Nuust (2025) ühelt poolt keele- ja narratiivteoreetilisi käsitlusi ning teiselt poolt ajakirjanduslikke praktikaid, mis rõhutavad vaatlust, kohalolu ja portreeterimist. Nii ei käsitle tema metoodika loovust ajakirjanduses pelgalt ilukirjandusliku

väljendusena, vaid konkreetsete võtetena, mille kaudu tekst võib olla kujundlikum, jutustavam, aistingulisem ja portreeterivam.

Nuusti (2025) metoodika viis tunnusrühma on käesoleva töö jaoks sobivad, sest need katavad loova kirjutamise avaldumise eri tasandid ajakirjanduslikus tekstis. Kujudid võimaldavad analüüsida, kuidas ajakirjanik loob nähtuste vahele kujutuslikke seoseid ja muudab teksti väljenduslikumaks. Narratiivid näitavad, kuidas faktiline materjal võib omandada jutustava vormi. Detailid ja tajud aitavad hinnata teksti kogemuslikkust, sest nende kaudu muutub kirjeldatud olukord lugejale nähtavaks, kuuldavaks või muul viisil tajutavaks. Mittekirjakeelne väljendusviis toob esile allikate hääle, isikupära ja olukorra vahetuse ning aitab eristada tekstis tavapärasest tsiteerimist karakterit loovast kõnepruugist. Portreeterimine aitab omakorda analüüsida, kuidas ajakirjanik loob inimesest või olustikust terviklikuma pildi füüsiliste, käitumuslike või keskkondlike detailide kaudu.

Seega ei ole need tunnusrühmad juhuslikud loova kirjutamise näited, vaid moodustavad süsteemi, mille kaudu saab ajakirjandusliku teksti loovust uurida keele, jutustuse, meelelise kirjelduse, kõneviisi ja karakteri või olustiku kujutamise tasandil. Seetõttu annab Nuusti (2025) raamistik võimaluse käsitleda loovat kirjutamist ajakirjanduses mitte üldise muljena, vaid konkreetsete tekstis tuvastatavate võtetena.

1.4 Eesti Ekspress uurimisobjektina

Eesti Ekspressi teke ja kujunemine on seotud Eesti ajakirjanduse murrangulise arenguperioodiga 1980. aastate lõpus ja 1990. aastate alguses. Perestroika, Eesti Vabariigi taastamine ja tsensuuri kadumine tõid kaasa kiire muutuse ajaleheturul – ilmus rohkelt uusi nädalalehti ning senised normid ja piirangud hakkasid lagunema (Hennoste ja Kurvits, 2019: 152). 22. septembril 1989, hakkas ilmuma Eesti Ekspress, mis kujunes oluliseks väljaandeks üleminekuperioodil, mil varasemad ajakirjanduslikud reeglid olid taandumas, kuid ka uued polnud veel välja kujunenud.

Eesti taasiseseisvumisele järgnenud perioodi, eriti aastat 1992, on peetud üheks kõige vabamaks ja metsikumaks ajajärguks Eesti ajakirjanduse ajaloos (Hennoste ja Kurvits, 2019: 156). Tsensuuri kadumine ning noorte ajakirjanike esiletõus lõi olukorra, kus ajakirjandus sai katsetada nii sisulisi kui ka vormilisi piire (Hennoste ja Kurvits, 2019: 156). Samal ajal tuli turule ligikaudu 350 uut eraomandis olevat lehte, millest ainult vähesed jäid püsima (Hennoste ja Kurvits, 2019). Eesti Ekspress oli neist üks, mis jäi püsima ja eristus teistest väljaannetest.

Minu bakalaureusetöö seisukohalt on Eesti Ekspress oluline eelkõige oma žanrilise ja stiililise mitmekesisuse poolest. Algusaastatel võrreldi väljaannet varasema Waba Maaga, kuna leht

ühendas endas kollaseid uudiseid, süvaanalüüse ja täiesti uut esitusviisi (Hennoste ja Kurvits, 2019: 158). Selline seos on töö seisukohalt tähenduslik ka seetõttu, et Ekspressi saab paigutada laiemasse ajakirjandusloolisses liini, mis algab Waba Maaga ning jätkub hiljem Rahvalehe, Noorte Hääle ja Eesti Päevalehe kaudu. Selline žanride ja stiilide segunemine eristas Ekspressi selgelt traditsioonilistest päevalehtedest. Ühtlasi kuulus Waba Maa Nuusti uuringu valimisse, mis käsitles loova kirjutamise avaldumist päevalehtedes ning on analüüsis kasutatud võrdlusvalimina. Eesti Ekspressi on kirjeldatud kui nõukogudejärgse perioodi üht olulisemat ajalehte, mis mõjutas Eesti ühiskonda ja väärtusruumi (Hennoste ja Kurvits, 2019: 172). Hennoste (2010) on nimetanud Ekspressi „*kõigi uute ajakirjandusharude alguseks ja seguks*”, viidates lehe võimele ühendada erinevaid teemasid ja väljendusviise. Ekspress tõi Eesti ajakirjandusruumi uut moodi sisukoosluse: poliitika ja kultuur, uuriv ajakirjandus ja klatš, uudised ja kuulujutud, reklaam ja intiimteenuste kuulutused ühes väljaandes (Hennoste ja Kurvits, 2019: 172). Lehe lugudes põimusid korrupsioonipaljastused ja kuritegevuse kajastused persoonilugude ning eraeluliste temadega (Hennoste, 2010).

Ekspressi stiil asus klassikalise ajalehe ja ajakirja vahepeal – see ühendas tabloidilikke võtteid, uurivat ajakirjandust, analüütilisust ja tugevat autoripositsiooni (Hennoste, 2010). Väljaannet iseloomustasid liberaalsed vaated, terva ja irooniline toon ning julgus käsitleda teemasid provokatiivselt (Hennoste ja Kurvits, 2019: 172). Kirjutamisviis oli hoogne, näitlik ja selgelt autoripositsiooni kandev (Hennoste, 2010), mis eristus oluliselt kuivemast ja neutraalsemast uudisajakirjandusest.

Need jooned seostuvad otseselt loova kirjutamise tunnustega, sest Ekspressi tekstides on eeldatavalt rohkem ruumi emotsionaalsusele, jutustavusele, kujundlikule keelele, detailidele ja portreeterimisele. 1990. aastatel muutus ka laiemalt ajakirjanduses oluliseks sotsiaalne, eraeluline ja inimesekeskne materjal ning suuremat rõhku hakati panema loo jutustamisele (Hennoste ja Kurvits, 2019).

Eesti Ekspressi positsiooni tugevdasid 1990. aastate keskpaigas mõjukad uuriva ajakirjanduse lood, sealhulgas Edgar Savisaare lindiskandaal ja Lennart Mere maaostu juhtum (Hennoste ja Kurvits, 2019). Aastatel 1995–1996 kujunes Ekspressist uuriva ajakirjanduse lipulaev (Hennoste ja Kurvits, 2019), mis kinnistas väljaande rolli nii stiililise uuendaja kui ka ühiskondliku valvekoerana.

Ka tänapäeval eristub Eesti Ekspress laia teemaderingi, uuriva ja analüütilise suuna ning äratuntava autoripositsiooni poolest (Delfi Meedia, 2023). Nädalalehena saab Ekspress pakkuda

pikemaid ja põhjalikemaid käsitlusi kui igapäevane uudisvoog, mistõttu seostub see ka aeglasema ja süvitsimineva ajakirjanduse praktikatega (Tensuda, 2014). Väljaanne rõhutab, et selle ajakirjanikud ei ole pelgalt neutraalsed vahendajad, vaid eristuva hääle ja vaatenurgaga autorid (Eesti Ekspress, 2014).

Väljaande žanriline mitmekesisus, uuriv ja analüütiline suund, autoripositsioon ning jutustav ja näitlik kirjutamislaad loovad eeldused loovkirjutuslike võtete avaldamiseks ajakirjanduslikes terviklugudes. See teeb väljaandest sobiva uurimisobjekti loova kirjutamise tunnuste vaatlemiseks.

1. VALIM JA METOODIKA

Oma bakalaureusetöös kasutan kombineeritud lähenemist ehk standardiseeritud kontentanalüüsi. Selline metoodiline raamistik ühendab kvalitatiivse tuvastamise (loova kirjutamise tunnuste märkamine tekstides) ja kvantitatiivset mõõtmist (tunnuste esinemissageduste arvutamine). Andmete kogumiseks analüüsin 14 Eesti Ekspressi ajalehenumbrit, mis on ilmunud aastatel 1989–2014. Analüüs keskendub tunnuste esinemisele artiklites ja ajalehenumbrites, võimaldades hinnata loova kirjutamise kasutamise muutumist ajas. Selles peatükis kirjeldan bakalaureusetöö valimit ning kasutatud andmekogumis- ja andmeanalüüsi meetodit.

2.1 Valim

Bakalaureusetöö eesmärk on analüüsida loova kirjutamise tunnuste esinemist Eesti Ekspressi tekstides valitud aastatel ning hinnata, kuidas Valeri Nuusti metoodika võimaldab neid tunnuseid Eesti Ekspressi näitel tuvastada, süstematiseerida ja mõõta.

Väljaandena sai valitud Eesti Ekspress, kuna tegemist on järjepidevalt ilmunud ning ajakirjandusmaastikul mõjukat rolli kandva nädalalehega, kus loovkirjutamise ja narratiivse ajakirjanduse võtmed on traditsiooniliselt tugevalt esindatud. Eesti Ekspressi valik väljaandena aitab hinnata ka seda, kuidas Valeri Nuusti metoodika, mida varem on rakendatud teiste väljaannete peal, toimib Eesti Ekspressi tekstide uurimisel läbi uue meetodi testija.

Bakalaureusetöö valim on mittetöenäosuslik ja sihipärane. See tähendab, et valim on valitud eesmärgipäraselt ja uurimuse jaoks sobivatel alustel, küll aga ei võimalda see teha suuri üldistusi (Beilmann ja Rämmer, 2025). Töö valim on sihipäraselt koostatud, et katta Eesti Ekspressi sisuloomet erinevatel aastakümnetel. Valim on sihipärane, kuna valisin uurijana ise välja sobivad ajalehenumbrid, mida analüüsida (Beilmann ja Rämmer, 2025). Töö valimisse kuuluvad Eesti Ekspressi ajalehenumbrid aastatest 1989, 1994, 2004 ja 2014. Valim hõlmab kokku 14 ajalehenumbrit.

Iga valimisse kuuluva aasta puhul analüüsisin märtsi- ja oktoobrikuude kahte esimest lehenumbrit. Erandiks on 1989. aasta, mille puhul on võimalik analüüsi kaasata ainult oktoobri lehenumbrid, sest sama aasta märtsis Eesti Ekspressi veel ei ilmunud. Seetõttu kuuluvad 1989. aastast valimisse ainult oktoobrikuu kaks esimest numbrit. Selleks, et säilitada valimi koostamisel võimalikult sarnane loogika teiste aastatega, otsustasin, et ei asenda märtsikuiste numbrite puudumist mõne teise kuu numbritega.

Valimi koostamisel lähtusin Valeri Nuusti (2025) metoodilisest lähenemisest, mille järgi eri aastate ja ajaperioodide võrdlemine aitab analüüsida loovate tunnuste esinemist ajakirjanduslikes tekstides. Nuusti metoodikat on kohandatud bakalaureusetöö mahu ja töö täpsustunud fookuse järgi. Kui algses tööplaanis oli eesmärk analüüsida Eesti Ekspressi tekste pikema, 1989–2024 perioodi jooksul, siis eelkaitsmisel saadud tagasiside ja töö mahu piirangute tõttu keskendub lõplik valim neljale aastale, mis olid uurimistöö käigus juba analüüsitud ning võimaldavad katta Eesti Ekspressi eri arenguetappe.

Valitud aastad ei moodusta enam ranget viiaastase intervalliga aegrida, vaid toimivad sihipäraste läbilõigetena Eesti Ekspressi eri kümnenditest. 1989. aasta esindab väljaande algusperioodi, 1994. aasta 90ndate keskpaika, 2004. aasta 21. sajandi algust ning 2014. aasta 2010. aastaid. Antud valim lubab võrrelda uuritavate tunnuste esinemist valitud aastate lõikes, kuid tulemusi ei käsitleta kogu 1989–2024 perioodi ega Eesti Ekspressi ajaloo kohta üldistava arenguna.

Valimi piiramine on seotud ka töö teise fookusega. Lisaks Eesti Ekspressi tekstide analüüsimisele on töö eesmärk testida Nuusti metoodika rakendatavust selle väljaande puhul. Seega on valim koostatud nii, et see võimaldaks ühelt poolt kirjeldada tekstuaalsete tunnuste esinemist Eesti Ekspressi tekstides ning teiselt poolt hinnata, kuivõrd Nuusti metoodika abil on neid tunnuseid võimalik tuvastada, kodeerida ja võrrelda.

Analüüsi aluseks valisin ajalehenumbrites ilmunud algupärased ajakirjanduslikud tekstid, mis moodustavad tervikliku loo. Algupärase ajakirjandusliku tekstina käsitlen uurimuses ajakirjaniku kirjutatud lugu, mille puhul on võimalik analüüsida ajakirjaniku enda keelelisi, stiililisi ja ülesehituslikke valikuid. Selline valik lähtub ka Nuusti (2025) metoodilisest käsitlusest, mille järgi tuleb tunnuste analüüsimisel eristada ajakirjanduslikke terviktekste lugudest, mille vorm või autorlus ei võimalda ajakirjaniku kirjutamisvõtteid samal viisil hinnata.

Valimist jäid välja tõkelood, kõned, pressiteated, intervjuud ja ilukirjanduslik materjal. Tõkelood jäid välja seetõttu, et nende puhul ei ole analüüsiv tekst täiel määral Eesti Ekspressi ajakirjaniku enda kirjutamisvalikute tulemus. Kõned ja pressiteated jäid valimist välja, kuna need ei ole ajakirjaniku loodud algupärased ajakirjanduslikud tekstid. Intervjuud jäid välja küsimus-vastus vormi tõttu: sellistes tekstides on ajakirjaniku enda kirjutatud osa piiratum ning loova keelekasutuse hindamisel tõuseks esile pigem intervjuueeritava ehk allika väljenduslaad, mitte ajakirjaniku kirjutamisviis. Ilukirjanduslik materjal jäeti välja, kuna käesolev töö keskendub loovate võtete avaldumisele ajakirjanduslikes tekstides, mitte ilukirjanduses. Ilukirjandusliku materjali kaasamine eeldaks teistsugust uurimisfookust ja võrdlusraami.

Terviklugude valik on käesoleva uurimuse seisukohalt oluline, kuna mitmed loova kirjutamise tunnused, näiteks narratiivsus, portreeterimine, detailide kasutamine ja raamistamine, avalduvad eelkõige teksti terviklikus ülesehituses. Seetõttu võimaldab valimi piiritlemine algupäraste ajakirjanduslike terviktekstidega keskenduda sellele, kuidas loova kirjutamise tunnused ilmnevad ajakirjaniku enda kirjutatud lugudes.

2.2 Andmekogumismeetod

Tulenevalt uurimuse eesmärgist analüüsida loova kirjutamise tunnuste esinemist Eesti Ekspressi lugudes, kasutan standardiseeritud kontentanalüüsi. Standardiseeritud kontentanalüüs loob võimaluse tõlkida meediatekstid (artiklites esinevad tunnused) numbritesse ehk kvantitatiivseteks näitajateks (Kalmus, 2015).

Standardiseeritud kontentanalüüs ühendab kvalitatiivset kodeerimist (tunnuste tuvastamine) ja kvantitatiivset mõõtmist (tunnuste sagedused, sisulehekülgede arv, loovuse koefitsient). Seetõttu võib bakalaureusetöoks plaanitavat meetodit käsitleda kombineeritud lähenemisena, kus kvalitatiivne komponent on loova kirjutamise võteteks peetavate tunnuste tuvastamine Eesti Ekspressi artiklitest. Kvantitatiivne komponent on uurimuses tunnuste esinemise mõõtmine ning hilisem arvuline võrdlemine.

Valimisse kuuluvad lood kodeeritakse kodeerimisjuhendi (Lisa 1) alusel, mis tugineb Valeri Nuusti sõnastatud loova kirjutamise tunnustele. Nuusti uurimus käsitleb loova kirjutamise avaldumist eesti ajakirjanduses pikaajaliselt, analüüsides päevalehtede materjali perioodil 1924–2024.

Käesolev uurimus lähtub samast metoodikast, kuid keskendub ühe konkreetse nädalalehe – Eesti Ekspressi – analüüsile. Selline lähenemine ei võimalda teha otseseid võrdlusi erinevate väljaannete vahel, kuid pakub täiendava vaate loova ja narratiivse ajakirjanduse avaldumisele ning loob aluse edaspidiseks laienduseks Nuusti uurimisraamistikus.

Sama metoodika kasutamine annab aluse võrrelda tulemusi minu juhendaja ehk Valeri Nuusti varasemate ja käsilolevate uuringutega ning teha üldisemaid järeldusi loova kirjutamise võtete kasutuse kohta Eesti ajakirjanduses.

Analüüsi käigus otsin artiklitest järgmiste tunnuste esinemist: kujundid, narratiivid, üldised detailid, tajud, autentne kõne/mittekirjakeelsus, portreeterimine, raamistamine. Tunnused märgitakse binaarselt (esineb/ei esinenud). Üksikute tunnuste sagedust ühes artiklis eraldi ei loendata, vaid piisab lihtsalt nende olemasolust. Binaarne kodeerimine sobib uurimuse

eesmärgiga, sest selle abil saab keskenduda tunnuste olemasolule või puudumisele ning võrrelda nende avaldumist eri perioodide tekstides ühtsetel alustel. Artiklid, mis sisaldavad ainult kujundeid ja/või ainult otsekõnet, jäävad analüüsist kõrvale, kuna nende esinemine on ajakirjanduslikes tekstides tavapärane ega anna uurimuse eesmärgi jaoks eristavat infot.

Töös tuleb arvestada ka võimalusega subjektiivsetele järeldustele, kuna kodeerimine põhineb minu kui autori tõlgendustel. Selle vähendamiseks toetun töös selgelt defineeritud kodeerimisjuhendile ning varasemale kontrollitud metoodikale (Nuust, 2025). Lisaks aitab binaarne kodeerimine tuvastada uuritavate tunnuste olemasolu tekstis, ilma et oleks vaja hinnata nende esinemise tugevust või ulatust, mis paratamatult nõukas subjektiivset teksti hindamist.

2.2.1 Loova kirjutamise tunnuste definitsioonid

Järgnevalt annan ülevaate Nuusti (2025) loodud loova kirjutamise tunnustest ning lisan nende definitsioonid vastavalt nende tähendustele bakalaureusetöö analüüsis.

Uurimuses käsitlen ühe loova kirjutamise tunnusena **kujundeid**. Tekste analüüsid jälgin peamiselt kõnekujundeid, nagu epiteedid, võrdlused ja metafoorid. Töös ei too ma eraldi välja, millise kujundi liigiga on tegu, vaid märgin lihtsalt ära, et tekstis esines kujundeid (Nuust, 2025).

Teise tunnusena jälgin tekstides **narratiivide** avaldumist. Narratiivi all ei pea ma silmas terviklikku jutustavat struktuuri (algus–keskpaik–lõpp) kogu artikli ulatuses, vaid otsin tekstis esinevaid lühikesi ja illustreerivaid “mikrolugusid”, mis täiendavad artikli teemat ja aitavad seda paremini mõtestada (Nuust, 2025). Analüüsis eristan kahte tüüpi narratiive: 1) autori narratiiv ja 2) allika narratiiv.

Autori narratiiviks loen mikrolugusid, mille esitab ajakirjanik ise oma jutustajapositsioonilt. Selle alla lähevad ajakirjaniku loodud kirjeldused, stseenid, sündmuste taasesitamine või isiklikud kommentaarid, mille kaudu avab ajakirjanik teemat, loob atmosfääri või suunab lugeja tähelepanu konkreetsetele aspektidele.

Allika narratiivi alla liigituvad lood, mida jutustavad ajakirjandusliku teksti tegelased või intervjuueeritavad. Need võivad olla isiklikud kogemused, meenutused, sündmuste kirjeldused ja muu säärane, mille kaudu allikas oma seisukohti avab. Allika narratiivi puhul on jutustaja rollis just allikas, mitte ajakirjanik.

„*Olulisimad loova kirjutamise tunnused on detailid ja tajud,*” (Nuust, 2025: 149) mistõttu on need ka antud töös oluliseks osaks lehtede analüüsimisel. Hennoste (2008) toob oma uudise käsiraamatus välja, et lugeja haaramiseks peab lugejani tooma täpseid detaile, nagu suurused, kaal,

värvi ja lõhn. Oluline on mitte lihtsalt lugejale seletada, vaid luua läbi detailide ja tajude konkreetne ettekujutus esemest või olukorrast (Hennoste, 2008) ehk öelda „*mitte punane, vaid rubiinpunane kleit, mitte läks, vaid lonkis, mitte istus toolil, vaid lösutas korvtoolis jne,*” (Hennoste, 2008: 153). Sellest lähtuvalt otsin tekstidest nii **üldiseid detaile** kui ka **tajusid**, mis omakorda jagunevad järgmiselt: **nägemine, kuulmine, kompimine ja emotsioonid, haistmine, maitsmine.**

Veel vaatan ma tekstides, kas esineb **mittekirjakeelset väljendusviisi**, kuid seda juhul, kui artiklis esineb veel ka teisi loova kirjutamise tunnuseid. Niinimetatud tavapärased uudisloolikud tsitaadid, mida leidub peaaegu igas loos, jäetakse üksikjuhtudena valimist välja. Mind huvitavad **tsitaadid** ja **refereeringud**, mis annavad edasi allikate ja loo tegelaste isikupära ja emotsioone. Loo tegelasele iseloomuliku kõnepruugi kasutamine lugudes, olgu see värvikas emotsionaalne tsitaat või argikeelne selgitus, aitab seda isikut paremini portreerida (Nuust, 2025), mistõttu otsin artiklitest just selliseid mittekirjakeelseid väljendusviise.

Üheks loova kirjutamise tunnuseks on ka **portreerimine** (Nuust, 2025), mis siinses töös jaguneb **isikuportreeks** ja **olustikuportreeks**. Portreerimise tunnuse all otsin Eesti Ekspressi lugudest kirjandusvõtteid, mis loovad lugejale ettekujutuse inimesest (isikuportree) või keskkonnast (olustikuportree). Isikuportree alla lähevad kirjeldused, mille eesmärk on kujundada lugeja ettekujutust isiku välimusest, maneeridest, kõnepruugist, emotsioonidest või iseloomust ning olustikuportree puhul on oluline edasi anda sündmuskoha atmosfääri, ruumi detaile ja olustikku.

Viimase tunnusena käsitlen **raamistamist**, mis tähendab loova kirjutamise tunnuseks teksti kompositsioonilist võtet, kus loo alguses esitatud detail, motiiv või stseen tuuakse teksti lõpus tagasi. Selline kordus aitab luua rütmi ning annab loole suletud ja lõpetatud struktuuri. Seega raamistamise tunnuse all otsin lugudest elemente, mis aitavad lugejal tajuda loo algust ja lõppu omavahel seotuna.

Eesmärk on leida, millised mustrid joonistuvad erinevate tunnuste seas välja. Hiljem juba analüüsi tulemusel peaks selguma, millised on peamised loovuse võtted teksti ilmestamiseks ning kas ja kuidas on need ajas muutunud. Eesmärk ei ole pelgalt teada saada mitu tunnust teatud artiklis ilmnes, vaid mõista, kuidas loov kirjutamine ajas muutub ning mis võib nende muutuste taga olla.

2.3 Andmeanalüüsimeetod

Ajakirjanduslike tekstide analüüsimisel ei ole oluline üksnes see, millised loova kirjutamise tunnused artiklites esinevad, vaid ka, kuidas nende kasutus ajas muutub. Seetõttu on vajalik kogutud andmed töödelda ning luua mõõdik, mis võimaldaks võrrelda loova kirjutamise

intensiivsust erinevatel ajaperioodidel. Andmeanalüüsi eesmärk ongi muuta kvalitatiivselt tuvastatud tunnused kvantitatiivseteks näitajateks, mis hõlbustab teha üldistusi ja järeldusi uuritava fenomeni ehk loova kirjutamise kasutuse kohta.

Selleks, et hinnata, millisel perioodil avaldus loov kirjutamine kõige intensiivsemalt, arvutan iga valimisse kuuluva aasta kohta välja **loovuse koefitsiendi**. Loovuse koefitsiendi kontseptsiooni ja arvutusvalemi töötas välja Valeri Nuust. Bakalaureusetöös kasutan sama metoodikat, et tagada tulemuste võrreldavus varasema uurimistööga.

Loovuse koefitsient näitab loovuse ilmingute esinemise sagedust kindlal ajaperioodil ning arvestab seejuures nii lehtede mahtu kui ka ajalehe formaadi muutusi. Koefitsiendi arvutamiseks on vaja kolme näitajat:

tunnuste arv – vaadeldaval perioodil esinenud loovate tunnuste koguarv;

sisulehekülgede arv – valimisse kuuluvate ajalehenumbrite sisulehekülgede arv;

tiheduse koefitsient – näitaja, mis arvestab leheformaadi muutusi ning aitab võrrelda erineva suurusega väljaannete sisumahtu.

Kuna loovuse koefitsiendi leidmine eeldab mitme alusnäitaja ühtlustamist, annan järgnevalt samm-sammulise ülevaate selle arvutamiseks vajalikest komponentidest ja valemitest.

- 1. Reklaami osakaalu ja sisu koefitsiendi leidmine.** Esmalt on vaja eraldada puhas ajakirjanduslik sisu reklaampinnast, kuna loovust saab mõõta sisutekstina. Selleks arvutatakse iga ajalehenumbri kohta reklaami osakaal (%) (Joonis 1).

$$\text{Reklaami osakaal (\%)} = \frac{\text{reklaampind}}{\text{kogu lehepind}} \times 100$$

Joonis 1. Reklaami osakaalu arvutamise valem.

Seejärel leian **sisu koefitsiendi** (Joonis 2), mis näitab ajakirjandusliku teksti osakaalu lehes. Arvutustes kasutan sisu koefitsiendi murdarvuna (nt 72% = 0,72).

$$\text{Sisu koefitsient} = 1 - \frac{\text{reklaampind}}{\text{kogu lehepind}}$$

Joonis 2. Sisu koefitsiendi arvutamise valem.

- 2. Sisulehekülgede tegeliku arvu leidmine.** Sisulehekülgede arv (Joonis 3) kirjeldab ajalehe tegelikku sisumahtu, jättes välja reklaampinna. Kuna ajalehtede reklaamimaht on ajas muutunud, ei ole eri aastate võrdlemisel piisav pelgalt lehekülgede koguarv. Sisulehekülgede arv leitakse reklaami osakaalu põhjal, arvestades ainult tekstile ja sisule mõeldud pinda.

Sisulehekülgede arv = lehekülgede koguarv × sisu koefitsient

Joonis 3. Sisulehekülgede arvutamise valem.

- 3. Tiheduse koefitsiendi määramine.** Tiheduse koefitsient (Joonis 4) muudab erineva formaadiga lehenumbri omavahel võrreldavaks. Tiheduse koefitsiendi arvutamisel lähtun Nuusti varasemas uurimuses kasutatud etalonpinnast, et tagada tulemuste võrreldavus kahe töö vahel. Etalonpinnana kasutan Postimehe leheformaadi pinda suurusega 1160 cm², mida on kasutanud ka minu juhendaja Nuust oma analüüsis. Iga vaadeldava väljaande ehk Eesti Ekspressi leheformaadi mõõdetakse ning selle pinna suurust võrreldakse nimetatud etalonpinnaga.

$$\text{Tiheduse koefitsient} = \frac{\text{etalonpind}}{\text{vaadeldava väljaande pind}}$$

Joonis 4. Tiheduse koefitsiendi arvutamise valem.

Selline lähenemine teeb võimalikuks korrigeerida ajaleheformaadi muutustest tulenevaid erinevusi ning tagab, et loovuse koefitsiendi arvutamisel saadud tulemused on otseselt võrreldavad juhendaja varasema uurimistöö tulemustega. See on oluline, kuna käesolev töö laiendab Nuusti (2025) metoodikat tänapäeva konteksti, täites lünga Eesti loova ajakirjanduse pikaajalises uurimises.

- 4. Loovuse koefitsiendi lõpparvutus.** Pärast kõikide sisendnäitajate leidmist saab arvutada valemis toodud viisil (Joonis 5) igale aastale eraldiseisva loovuse koefitsiendi. Loovuse koefitsient näitab, millistel perioodidel esines loova kirjutamise tunnuseid kõige rohkem ning võimaldab analüüsida kuidas loovus ajas muutunud on.

$$\text{Loovuse koefitsient} = \frac{\text{tunnuste arv}}{\text{sisulehekülgede arv}} \times \text{tiheduse koefitsient.}$$

Joonis 5. Loovuse koefitsiendi arvutamise valem.

Loovuse koefitsiendi kasutamine tagab süsteemse lähenemise, mille rakendamist saab laiendada ka bakalaureusetöös lõpuanalüüsis, kus on võimalik tulemusi põhjalikumalt tõlgendada ja seostada Eesti ajakirjanduse arenguga.

2.4 Meetodi testimine ehk kontrollkodeerimine ja näited kodeerimisotsustest

Meetodi usaldusväärsuse hindamiseks viisin läbi kontrollkodeerimise. Selle eesmärk oli kontrollida, kuivõrd üheselt on töös kasutatud loova kirjutamise tunnused kodeerimisskeemi põhjal tuvastatavad. Kontrollkodeerimiseks valisin juhuslikult kümme analüüsitud teksti ning palusin need samad tekstid ka juhendajal kodeerimisskeemi alusel iseseisvalt kodeerida. Seejärel võrdlesin enda ja juhendaja kodeeringuid iga tunnuse ja teksti kaupa.

Kodeerimine toimus binaarselt ehk iga tunnuse puhul märgiti, kas see konkreetsetes tekstis esines või ei esinenud. Kokkulangevuseks loeti nii olukord, kus mõlemad kodeerijad märkisid tunnuse esinemise, kui ka olukord, kus mõlemad märkisid tunnuse puudumise. Kokkulangevusprotsent arvutati järgmise valemi alusel:

$$\text{kokkulangevusprotsent} = \frac{\text{kokkulangevate kodeeringute arv}}{\text{kõigi võrreldud kodeeringute arv}} \times 100$$

Kokku võrreldi 140 kodeerimisotsust, kuna kontrollkodeerimise valisin 10 teksti, mis kodeeriti 14 loova kirjutamise tunnuse põhjal. Neist langesid kodeerijate hinnangud kokku 133 korral, seega oli üldine kokkulangevusprotsent 95%. Kontrollkodeerimise tulemused on esitatud tabelis 2.

Tabel 2. Kontrollkodeerimise kokkulangevus loova kirjutamise tunnuste kaupa

**Tabelis esitatud võrdluste arv tähistab kümme kontrollkodeeritud teksti põhjal tehtud binaarseid kodeerimisotsuseid iga tunnuse kohta. Kokkulangevuseks loeti nii tunnuste ühine märkimine esinevaks kui ka puudevaks.*

Tunnus	Võrdluste arv	Kokkulangevuste arv	Kokkulangevus %
Kujundid	10	10	100%

Autori narratiiv	10	9	90%
Allika narratiiv	10	10	100%
Üldised detailid	10	10	100%
Nägemine	10	10	100%
Kuulmine	10	10	100%
Kompimine ja emotsioonid	10	10	100%
Haistmine	10	9	90%
Maitmine	10	10	100%
Tsitaat	10	9	90%
Refereering	10	9	90%
Isikuportree	10	8	80%
Olustikuportree	10	9	90%
Raamistamine	10	10	100%

Tabelist ilmneb, et enamiku tunnuste puhul oli uurija ja juhendaja kodeeringute kokkulangevus väga kõrge. Kümne artikli põhjal esines täielik ehk 100% kokkulangevus kujundite, allika narratiivi, üldiste detailide, nägemise, kuulmise, kompimise ja emotsioonide, maitmise ning raamistamise puhul. See näitab, et nende tunnuste piiritlemine oli kontrollkodeerimise põhjal suhteliselt üheselt mõistetav.

Mõnevõrra väiksem kokkulangevus ilmnis autori narratiivi, haistmise, tsitaadi, refereeringu, isikuportree ja olustikuportree puhul. Kõige madalam oli kokkulangevus isikuportree tunnuse puhul, kus kümnest võrdlusest langes kokku kaheksa ehk kokkulangevus oli 80%. See viitab sellele, et isikuportree tuvastamine võib sõltuda rohkem kodeerija tõlgendustest, sest alati ei pruugi olla üheselt selge, kas tekstis esitatud isikukirjeldus täidab portreeterivat funktsiooni või on tegemist lihtsalt informatiivse detailiga. Seejuures on isikuportree madalaim kokkulangevus mõnevõrra üllatav, kuna kodeerimisprotsessi käigus osutusid minu hinnangul keerulisemaks hoopis narratiivide tuvastamine ning autentse kõne eristamine tavapärasest uudisloolikust tsitaadist või refereeringust (vt ptk 4.3).

Kontrollkodeerimise põhjal võib öelda, et kasutatud kodeerimisskeem toimis üldiselt usaldusväärselt, sest üldine kokkulangevusprotsent oli kõrge. Samas näitasid üksikud erinevused, et osa tunnuseid, eriti portreerimise ja autentse kõnega seotud kategooriad, vajavad analüüsis selget piiritlemist ja näidetega toetamist. Seetõttu tuleb tulemuste tõlgendamisel arvestada, et kuigi loova kirjutamise tunnuseid on võimalik süsteemselt kodeerida, annavad mõned tunnused paratamatult rohkem tõlgendusruumi kui teised.

Kodeerimisotsuste läbipaistvamaks muutmiseks esitan ka tabeli (vt Tabel 3) tekstinäidete ja lühikeste põhjendustega, miks kodeerimisotsus sai langetatud ja, mille põhjal. Näidetes on paksus kirjas esile tõstetud need sõnad või fraasid, mille põhjal tunnus tekstis tuvastati. Kuna üks tekstikatke võib sisaldada korraga mitut loova kirjutamise tunnust, ei tähista näide alati ainult üht võimalikku kodeeringut, vaid eelkõige seda tunnust, mille illustreerimiseks see on tabelisse valitud.

Tabel 3. Kodeerimisnäited koos põhjendustega.

Tunnus	Tekstinäide ja kodeerimisotsuse põhjendus
Autori narratiiv	<i>„Ja meenutan, et paar nädalat tagasi Silver Meikari, Mari-Liis Lille, Andrei Hvostovi, Rein Raua ja paljude teiste tehtud algatuses „Elamisväärteriik” oli ettepanek”</i> (Tankler, 2014)
	Fraas „paar nädalat tagasi” loob ajalise tagasivaate ning autor vahendab lugejale konteksti oma jutustava meenutuse kaudu.
Allika narratiiv	<i>„Mullu suvel oli juhused, et üks mees läks oma hundikoera järele ja varjupaigast öeldi, et koera säilitamise eest peab maksma 500 krooni. Tal polnud sellist raha ja see koer hukati ära. Täitsa ebainimlik – nad nagu töötaksid selle vastu, et koer saaks koju!”</i> (Kivi, 2004)
	Allikas esitab tsitaadis ajalisel järjestatud mikroloo: mees läks koerale järele, talle esitati tasunõue, raha ei olnud ja koer hukati.
Üldised detailid	<i>„Kuid möödus vaid paar kuud ja härra saabus vabariigi aastapäeva vastuvõtule Bentley roolis ning ulatas nimekaardi tiitliga „WorldWide Invest nõukogu esimees”</i> (Ideon, Ranne ja Vedler, 2004)
	„Bentley roolis” ja nimekaardi täpne tiitel annavad edasi staatust, välist muljet ja lisavad olukorrale konkreetsust ehk tegemist on olukorda täpsustavate üksikasjadega.
Kujundid	<i>„Et ühe firma juhatuse esimees otsustab, kas ja milliseid konkurente oma kapsamaale lubada.”</i> (Luik, 1989)
	„Kapsamaa” ei tähista siin otsesõnu põldu, vaid kujundlikult kellegi

	tegevus- või mõjusfääri.
Nägemine	„Kindral saab oma kuuekraele pilkupüüdvad vabarnapunased nurgad , millel looklevad tõrudega kaunistatud tammelehed .” (Larin, 1994)
	Kirjeldus loob visuaalse pildi värvi ja nähtavate detailide kaudu.
Kuulmine	„ klahvid krõbisevad ; „Bljan, popal! Tõ umer!” hõigub üks igrok teisele .” (Vaino, 2004)
	Fraasid „klahvid klõbisevad” ja „hõigub” vahendavad helilist kogemust. Tekst ei kirjelda ainult tegevust, vaid loob lugejale olukorrast kuuldava pildi.
Kompimine ja emotsioonid	„ Krimpsutab õudusest nägu, haarab lapsel kõvasti käest ja peaaegu jookseb minema .” (Prints, 2014)
	Lauses avaldub nii emotsionaalne reaktsioon kui ka kehaline kontakt. Fraas „õudusest” viitab tundeseisundile ning „haarab lapsel kõvasti käest” annab edasi füüsilist puudutust ja pingelist olukorda.
Haistmine	„ hallituse järgi haisvasse kongi ” (Filippov, 2004)
	Fraas „hallituse järgi haisvasse” viitab otseselt lõhnale ehk loob ruumist meelelise, lõhnaga seotud ettekujutuse.
Tsitaat	„ Kurat, löö oma ema maha, täiesti valesti teeb! ” (Vainküla, 2014)
	See ei ole lihtsalt informeeriv otsekõne, vaid annab edasi kõneleja emotsiooni ja kõnepruuki. Eriti just vandesõnad ja järsk hinnanguline sõnastus.
Isikuportree	„ Suure õllekõhuga kiilakas mees koos oma samuti suuremat kasvu abikaasaga, seltsiks sõbrad – tunduvalt kõhnemad, kuid enam-vähem samast vanuseklassist .” (Eesti Ekspress, 2014)
	See lause loob inimestest visuaalse ja iseloomustava pildi füüsiliste tunnuste kaudu. Kirjeldus aitab lugejal inimesi ette kujutada.
Olustikuportree	„ Veel kümnekond trepiastet allapoole ja pilgule avaneb katakomblike käikudega peoruum, kus seintel jookseb robustseid grupiseksistseene kujutav pornofilm .” (Eesti Ekspress, 2014)
	Kirjeldus loob ettekujutuse ruumist. Fraas „katakomblike käikudega peoruum” ja seintel jooksev film ei kirjelda lihtsalt asukohta, vaid annavad edasi ka ruumi meeleolu ja visuaali.

Tabelis 3 ei ole esitatud maitsmise, raamistamise ja refereeringu näiteid. Maitsmise tunnust analüüsitud tekstides ei tuvastatud, mistõttu puudub selle kohta tekstinäide. Raamistamise hindamine eeldab kogu loo ülesehituse vaatlemist, mistõttu ei ole seda võimalik esitada üksiku sõna, lause või fraasina. Refereeringu puhul sõltub kodeerimisotsus suuremast kontekstist, sest hinnata tuleb, kas ümberjutustus erineb tavapärasest ümberjutustusest ning vahendab allikale iseloomulikke kõnepruuki, hoiakut, või emotsiooni. Rohkemate näidetega kodeerimisotsuste tabel on esitatud lisas 2.

3. TULEMUSED

Selles peatükis esitan standardiseeritud kontentanalüüsist kogutud tulemusi. See ühendab kvalitatiivse kodeerimise, mille käigus tuvastasin loova kirjutamise tunnuste esinemise Eesti Ekspressi tekstides ning kvantitatiivse mõõtmise, mille kaudu võrdlesin tunnuste sagedust, sisulehekülgede arvu ja loovuse koefitsienti. Tulemused on jaotatud kolme uurimisküsimuse järgi. Esmalt annan ülevaate loovate tunnuste esinemisest Eesti Ekspressi tekstides ning seejärel loovuse koefitsiendi muutumisest aastate lõikes. Viimaks võrdlen Eesti Ekspressi tulemusi Nuusti varasema uuringu tulemustega, milles analüüsiti loova kirjutamise avaldumist ajalehtedes Edasi, Noorte Hää!, Postimees ja Päevaleht. Võrdlusesse on kaasatud samad aastad, mis kattuvad minu töö valimiga. Tulemuste peatükis esitan andmed kirjeldavalt, sisuline tõlgendus on esitatud järelduste peatükis.

Esitan 1989., 1994., 2004. ja 2014. aasta tulemused, mis põhinevad iga aasta märtsi- ja oktoobrikuu esimese kahe lehenumbri analüüsil. Kokku on nende nelja aasta põhjal analüüsitud 14 lehenumbrit ja 165 artiklit. 1989. aastast puhul on võimalik analüüsi kaasata ainult oktoobri lehenumbrid, sest sama aasta märtsis Eesti Ekspressi veel ei ilmunud. Selleks, et jääda kindlaks Nuusti (2025) meetodikale, otsustasin valimit mitte muuta ega asendada märtsikuiste numbrite puudumist mõne teise kuu lehenumbritega.

3.1 Loova kirjutamise tunnuste esinemine Eesti Ekspressi tekstides

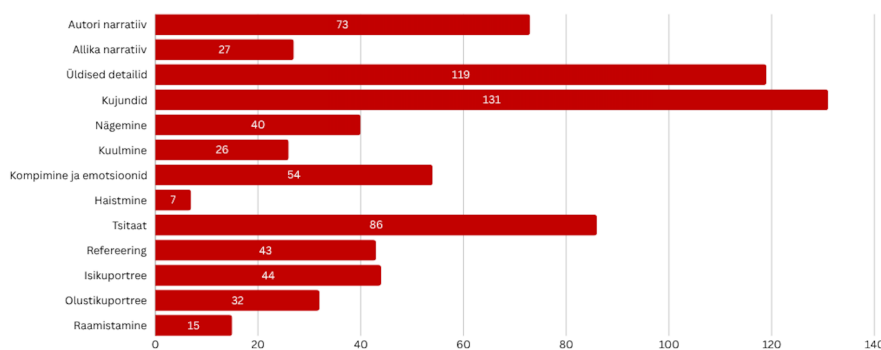
Nelja aasta (1989, 1994, 2004, 2014) lehelugudes esines kokku 697 loova kirjutamise tunnust (vt Tabel 4). Aastate lõikes varieerusid tunnuste koguarvud üsna suurelt: 1989 – 35 tunnust, 1994 – 179 tunnust, 2004 – 243 tunnust, 2014 – 240 tunnust. Kõige vähem loova kirjutamise tunnuseid oli kokku 1989. aasta lehtedes (35) ning enim 2004. aasta lehenumbrites (243).

Tabel 4. Loova kirjutamise tunnuste esinemine aastate lõikes.

Tunnus	1989	1994	2004	2014	Kokku
Autori narratiiv	4	16	24	29	73
Allika narratiiv	2	1	14	10	27
Üldised detailid	5	34	43	37	119
Kujundid	9	43	39	40	131
Tajud – nägemine	1	9	15	15	40

Tajud – kuulmine	0	5	12	9	26
Tajud – Kompimine ja emotsioonid	4	10	20	20	54
Tajud – haistmine	0	0	6	1	7
Tajud – maitsmine	0	0	0	0	0
Autentne kõne – tsitaat	3	19	35	29	86
Autentne kõne – refereering	2	16	9	16	43
Portreteerimine – isikuportree	2	16	10	16	44
Portreteerimine – olustikuportree	1	5	12	14	32
Raamistamine	2	5	4	4	15
Kokku	35	179	243	240	697

Tabel 4 näitab, et kõige sagedamini esinesid lugudes kujundid, üldised detailid ja autentne kõne, mis oli kirja pandud tsitaadina. Nende kõrval võis sageli näha ka autori narratiive, allika refereerimist ning isikute portreteerimist. Harvem leidis lugudest allika narratiive, kuulmisega seotud tajusid, olustiku portreteerimist ja raamistamist. Kõige vähem esines lugudes haistmisega seotud kirjeldusi ning ühtegi maitsmisega seotud kirjeldust selle perioodi lugudest ei tuvastanud.

Joonis 6. Loova kirjutamise tunnuste kogusagedus Eesti Ekspressi tekstides aastatel 1989, 1994, 2004 ja 2014.

Kujundeid oli nelja aasta peale lugudes kokku 131 ja üldised detaile 119 (Joonis 6). Näiteks 1994. aastal tuvastasin kahe kuu peale kokku 43 kujundit ja 34 üldist detaili ning 2014. aastal 40 kujundit ja 37 üldist detaili. Autori narratiivi esineb aastate lõikes sagedamini kui allika narratiivi. Erandiks on küll väikese vahega 1989. aasta (4 vs 2), kuid ülejäänud aastatel on lugudes esinenud pea poole võrra rohkem autori narratiivi kui allika narratiivi.

Sensorsetest tajudest paistavad üsna selgelt välja nägemine (40 korda) ning kompimine ja emotsioonid (54 korda), mis võrreldes teiste tajudega on aastate võrdluses selgelt rohkem esindatud (vt Lisa 3). Nägemisaistingute arv on ajas kasvanud (1-st 1989. aastal kuni 15ni 2014. aastal), samas kui haistmist esimesel kahel aastal polnud tekstides kordagi ning peamiselt esines see taju ainult 2004. aasta lugudes (2004 – 6 korda, 2014 – 1 kord).

Tsitaatide arv on samuti märgatavalt tõusnud, ulatudes 3-st (1989) kuni 35-ni (2004). Refereeringuid, mis annaksid edasi allikale iseloomulikku kõnepruuki, esines lugudes aga täpselt poole vähem kui tsitaate (tsitaate – 86, refereeringuid – 43). Portreeterimise osas on isikuportreed (kokku 44) olnud sagedasemad kui olustikuportreed (kokku 32).

Raamistamise tunnus on stabiilselt iga aasta puhul kõige vähem esindatud. Kõige vähem esines seda tunnust 1989. aastal kahel korral ning enim 1994. aastal viiel korral. Samuti on üsna stabiilne pilt ka kuude lõigetes, kus raamistamist esines 1–3 korda ühe kuu kohta.

3.2 Loovuse koefitsiendi muutumine aastate lõikes

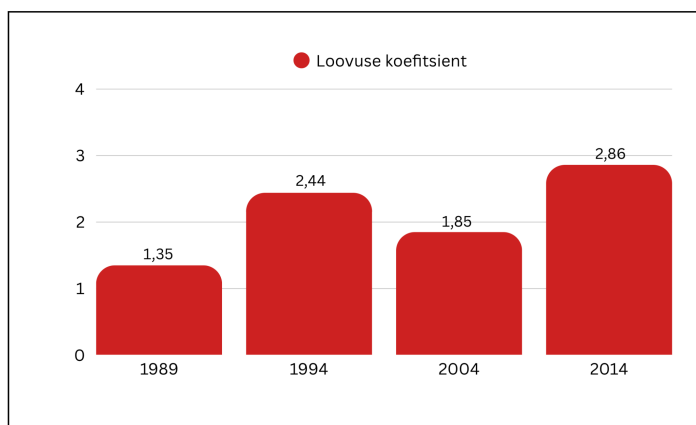
Loovuse koefitsiendi abil hindasin, kuidas muutus loova kirjutamise tunnuste kasutamise intensiivsus Eesti Ekspressi tekstides valitud aastate lõikes. Erinevalt tunnuste koguarvust arvestab loovuse koefitsient ka anlüüsitud sisulehekülgede mahtu ja tiheduse koefitsienti (vt ptk 2.3). See aitab võrrelda omavahel aastaid ka juhul, kui analüüsitud lehekülgede arv ja lehe formaat on aastati erinevad (vt Tabel 5).

Tabel 5. Loovuse koefitsiendi lähteandmed aastate lõikes.

Aasta	Tunnuste koguarv	Sisulehekülgede maht	Tiheduse koefitsient	Loovuse koefitsient
1989	35	15,36	0,59	1,35
1994	179	68,48	0,93	2,44
2004	243	132,73	1,01	1,85
2014	240	95,58	1,19	2,98

Vaadeldud aastate lõikes ei muutunud loovuse koefitsient ühtlase tõusu või langusena, vaid kõikus (Joonis 7). Kõige madalam oli koefitsient 1989. aastal, mil oli see 1,35. 1994. aastaks tõusis koefitsient 2,44-ni, kuid 2004. aastal langes see 1,85-ni. Kõrgeim loovuse koefitsient oli 2014. aastal (2,98). Seega näitavad tulemused, et loovate võtete kasutamise intensiivsus oli madalaim analüüsitud perioodi alguses ja kõrgeim 2014. aastal.

Ainuüksi tunnuste koguarvu põhjal oleks kõige suurema loovuse määraga aasta 2004, sest sel aastal tuvastasin 243 loova kirjutamise tunnust. Loovuse koefitsiendi järgi ei olnud 2004. aasta aga kõige kõrgem, kuna samal aastal oli ka sisulehekülgede maht kõige suurem (132,73 sisulehekülge). See vähendas tunnuste suhtelist tihedust lehe mahu kohta. 2014. aastal oli tunnuseid kokku vähem kui 2004. aastal (vastavalt 240 ja 243), kuna aga sisulehekülgede maht oli väiksem ning tiheduse koefitsient suurem, kujunes 2014. aasta loovuse koefitsient kõrgemaks.

Joonis 7. Loovuse koefitsiendi muutus aastate lõikes.

Sisulehekülgede mahu erinevus aitab selgitada ka 1989. ja 1994. aasta tulemusi. 1989. aastal oli analüüsitud sisulehekülgede maht kõige väiksem (15,36 sisulehekülge) ning ka tunnuste koguarv oli madalaim (35 tunnust). 1994. aastal suurenes nii sisulehekülgede maht kui ka tunnuste koguarv: sisulehekülgi oli 68,48 ja tunnuseid 179. Selle tulemusel tõusis ka loovuse koefitsient 1,35-lt 2,44-ni. 2004. aastal tunnuste arv küll kasvas, kuid sisumahu kasv oli veelgi suurem, mistõttu loovuse koefitsient langes.

Loovuse koefitsiendi kujunemisel mängis rolli ka tiheduse koefitsient, mis suurenes vaadeldud aastate jooksul 0,59-lt (1989. aastal) kuni 1,19-ni (2014. aastal). Tiheduse koefitsiendi kasv on seotud lehe formaadi muutumisega: kui lehe füüsiline pind muutus väiksemaks, tuli tulemuste võrreldavuse tagamiseks arvestada ka lehekülje mahulist erinevust. Seetõttu ei väljenda loovuse koefitsient ainult seda, mitu tunnust tekstis kokku esines, vaid näitab tunnuste esinemise intensiivsust sisumahu ja lehe formaadi suhtes.

Kokkuvõttes näitab loovuse koefitsiendi võrdlus, et loovate tunnuste kasutamise intensiivsus oli valitud aastate lõikes ebaühtlane. Koefitsient tõusis 1989. aastast 1994. aastani, langes 2004. aastal ning saavutas kõrgeima taseme 2014. aastal. Seega ei liigu loova kirjutamise tunnuste intensiivsus samas rütmis tunnuste koguarvuga, vaid sõltub tunnuste arvu, sisulehekülgede mahu ja tiheduse koefitsiendi koostõjust.

3.3 Eesti Ekspressi tulemuste võrdlus võrdlusvalimiga

Eesti Ekspressi tulemuste täiendavaks kirjeldamiseks võrdlesin neid Nuusti analüüsitud teiste väljaannete tulemustega. Võrdlusvalimis olid esindatud samad aastad ehk 1989, 1994, 2004 ja 2014. Eesti Ekspressi ja võrdlusvalimi analüüsitud sisumahud on erinevad, mistõttu pole toorarvud üksinda otseselt võrreldavad. Võrreldavuse tagamiseks arvutasin mõlema valimi puhul tunnuste esinemise 100 sisulehekülje kohta. Selleks jagasin vaadeldava tunnuse koguarvu vastava valimi sisulehekülgede arvuga ning korrutasin tulemuse sajaga. Selline arvutus aitab hinnata, kui sageli loova kirjutamise tunnused esinesid sama sisumahu kohta.

Tabelis 6 on esitatud mõlema valimi sisulehekülgede arv, tuvastatud tunnuste koguarv ning tunnuste arv 100 sisulehekülje kohta. Eesti Ekspressi valimis oli analüüsitud sisulehekülgede arv kõigil aastatel väiksem kui võrdlusvalimis. Samal ajal oli tunnuste tihedus Eesti Ekspressi valimis kõigil neljal aastal suurem kui võrdlusvalimis.

Tabel 6. Loova kirjutamise tunnuste koguarvu ja tiheduse võrdlus Eesti Ekspressi ja võrdlusvalimi vahel.

Aasta	EE sisulehekülgi	Võrdlusvalimi sisulehekülgi	EE tunnuseid kokku	Võrdlusvalimi tunnuseid kokku	EE tunnuseid 100 sisulehekülje kohta	Võrdlusvalimi tunnuseid 100 sisulehekülje kohta
1989	15,36	104,52	35	128	227,86	122,46
1994	68,48	378,19	179	138	261,39	36,49
2004	132,73	398,46	243	277	183,08	69,52
2014	95,58	330,80	240	196	251,10	59,25

Toorarvude põhjal on võrdlusvalimis tunnuseid Eesti Ekspressist rohkem 1989. ja 2004. aastal. Näiteks 2004. aastal tuvastati Eesti Ekspressi valimis 243 tunnust, võrdlusvalimis aga 277 tunnust. Kui arvestada sisulehekülgede mahtu, oli tunnuste tihedus samal aastal Eesti Ekspressis suurem:

Eesti Ekspressis esines 183,08 tunnust 100 sisulehekülje kohta, võrdlusvalimis 69,52 tunnust 100 sisulehekülje kohta.

Kõige suurem erinevus kahe valimi vahel ilmnas 1994. aastal. Eesti Ekspressi valimis tuvastati sel aastal 179 tunnust ning võrdlusvalimis 138 tunnust. Sisumahu suhtes esines Eesti Ekspressis 261,39 tunnust 100 sisulehekülje kohta, võrdlusvalimis aga 36,49 tunnust 100 sisulehekülje kohta. 2014. aastal oli erinevus samuti suur: Eesti Ekspressi valimis esines 251,10 tunnust 100 sisulehekülje kohta, võrdlusvalimis 59,25. Seega oli loovate võtete tihedus Eesti Ekspressi tekstides kõigil vaadeldud aastatel suurem kui võrdlusvalimis.

Üksikute tunnuste võrdluses kasutasin sama arvutusloogikat ehk tunnuste tihedust 100 sisulehekülje kohta. Koondtulemustes olid Eesti Ekspressi valimis kõige sagedasemad tunnused kujundid, üldised detailid, tsitaadid ja autori narratiivid. Kujundeid esines Eesti Ekspressis 41,97 korda 100 sisulehekülje kohta, üldisi detaile 38,12 korda, tsitaate 27,55 korda ja autori narratiive 23,39 korda. Võrdlusvalimis olid samadest tunnustest samuti esil kujundid, üldised detailid ja tsitaadid, kuid nende tihedus oli madalam: kujundeid esines 12,13 korral, üldisi detaile 8,66 korral ja tsitaate 8,25 korral 100 sisulehekülje kohta.

Eesti Ekspressis olid tihedamalt esindatud ka narratiivsed ja portreerivad tunnused. Autori narratiive esines Eesti Ekspressis 22,75 korda 100 sisulehekülje kohta, võrdlusvalimis 3,96 korda. Allika narratiivide puhul olid vastavad näitajad 8,65 ja 1,07. Iskuportreed esines Eesti Ekspressis 14,10 korda ja võrdlusvalimis 2,06 korda 100 sisulehekülje kohta. Olustikuportree puhul oli vastavad näitajad 10,25 ja 1,57.

Tajude kategoorias olid mõlemas valimis sagedasemad kompimise ja emotsioonidega seotud tunnused ning nägemisega seotud tajud. Eesti Ekspressis esines kompimist ja emotsioone 17,30 ning nägemist 12,81 korda 100 sisulehekülje kohta. Võrdlusvalimis olid vastavad näitajad 7,01 ja 6,27. Haistmise ja maitsmisega seotud tunnused olid mõlemas valimis harvad. Eesti Ekspressi valimis maitsmisega seotud tunnuseid ei tuvastatud, võrdlusvalimis esines neid kokku kolm korda.

Kokkuvõttes näitab kahe valimi võrdlus, et loova kirjutamise tunnuste tihedus oli Eesti Ekspressi tekstides kõigil neljal aastal suurem kui võrdlusvalimis. Üksikute tunnuste lõikes avaldus erinevus eelkõige kujundite, üldiste detailide, tsitaatide, autori narratiivide ja portreerimise tunnuste puhul. Detailsem üksikute tunnuste võrdlustabel on esitatud lisa 3.

4. JÄRELDUSED JA DISKUSSIOON

Selles peatükis annan kõigepealt vastused töö alguses püstitatud uurimisküsimustele, sidudes neid andmeanalüüsi tulemuste ja teoreetiliste lähtekohtadega. Seejärel arutlen diskussiooni osas, millest laiemalt võib loovuse koefitsiendi tõusud ja langused tingitud olla. Lõpetan peatüki meetodi kriitika ning soovituslike uurimissuundade pakkumisega järgnevateks uuringuteks.

4.1 Järeldused

Minu bakalaureusetöö eesmärk oli analüüsida loova kirjutamise tunnuste avaldumist Eesti Ekspressi tekstides aastatel 1989, 1994, 2004 ja 2014 ning katsetada Valeri Nuusti metoodikat Eesti Ekspressi valimi põhjal. Standardiseeritud kontentanalüüsi abil tuvastasin nende tunnuste esinemise 14 Eesti Ekspressi lehenumbris ja 165 artiklis. Järeldused põhinevad tulemuste peatükis esitatud andmetel, kus analüüsin tunnuste sagedust, loovuse koefitsiendi muutumist ning võrdlen Eesti Ekspressi tulemusi Nuusti varasema analüüsi põhjal koostatud võrdlusvalimiga. Püstitasin kolm uurimisküsimust, millele annan alljärgnevalt vastused.

Millised loova kirjutamise tunnused on Eesti Ekspressi tekstides aastatel 1989, 1994, 2004 ja 2014 kõige sagedamini esindatud?

Andmeanalüüsi põhjal avaldus Eesti Ekspressi tekstides loov kirjutamine kõige sagedamini kujundite, üldiste detailide ja autentse kõne ehk tsitaatide kujul. Nelja analüüsitud aasta peale tuvastasin kokku 697 loova kirjutamise tunnust. Kõige sagedasemad olid kujundid (131), üldised detailid (119) ja tsitaadid (86). Nende kõrval oli sagedamini esindatud ka autori narratiiv, kompimine ja emotsioonid, isikuportree ning refereering.

Sellest võib järeldada, et Eesti Ekspressi tekstides ei avaldu loov kirjutamine ühe kindla võtte kaudu, vaid mitme tunnuse koosmõjus, mis vastab ka Nuusti (2025) metoodilisele lähtekohale. Kõige nähtavamalt ilmneb see kujundliku keele, detailse kirjeldamise, tegelaste hääle vahendamise ja ajakirjaniku kohalolu kaudu, mis haakub Archetti (2015), Bundelli (1988) ja Ge (2025) arusaamaga, et neid võtteid kasutades saab ajakirjanduses esitada fakte kujundlikumal viisil ning täiustada nii lugu loova kirjutamise abil. Samuti toetab see narratiivse ajakirjanduse käsitlust, mille järgi loov kirjutamine ajakirjanduses kasutab kujundlikkust, narratiivsust, detaile ja lugeja kogemuslikku kaasamist (Jeppesen ja Hansen, 2011; van Krieken ja Sanders, 2021).

Tunnuste jaotus näitab ka seda, et Eesti Ekspressi tekstides oli autori narratiiv märgatavalt sagedasem kui allika narratiiv. Autori narratiiv esines lugudes 73 korral ja allika narratiivi 27 korral. Selle põhjal võib järeldada, et analüüsitud tekstides oli ajakirjaniku enda jutustaval rollil

suurem kaal kui allikate esitatud mikronarratiividel. See viitab sellele, et ajakirjanik ei piirdu paljudes lugudes üksnes info vahendamisega, vaid osaleb ka ise aktiivselt loo kujundamises, rõhuasetuste loomises ja atmosfääri ülesehitamises. See seostub töö teoreetilist lähtekohta, mille järgi loovamates ajakirjandusvormides ei piirdu autor ainult info vahendamisega, vaid osaleb ka, tähenduste kujundamises, atmosfääri ja rõhuasetuste loomises (Ge, 2025; Melrose, 2007).

Detailide ja tajude puhul ilmnes, et kõige sagedamini esinesid üldised detailid ning kompimise ja emotsioonidega seotud tajud. Nägemisega seotud tajusid esines samuti rohkem kui kuulmise, haistmise või maitsmisega seotud kirjeldusi. Haistmisega seotud kirjeldusi tuvastasin ainult seitsmel korral ning maitsmisega seotud kirjeldusi ei esinenud üheski analüüsitud tekstis. Seega võib järeldada, et Eesti Ekspressi tekstides luuakse kirjelduslikkust ja kohalolutunnet eelkõige visuaalsete, kehaliste ja emotsionaalsete detailide kaudu. See sobitub Blundelli (1988) kui ka Hennoste (2008) käsitlusega, mille järgi aitavad just täpsed detailid ja tajud viia suured teemad inimese tasandile ning luua lugejas selgem ettekujutus kirjeldatavast olukorrast. Samuti kinnitab see Nuusti (2025) väidet, et detailid ja tajud on loova kirjutamise keskseid tunnuseid.

Autentse kõne ja portreeterimise tulemused näitavad, et loov kirjutamine avaldus Eesti Ekspressi tekstides ka inimeste hääle, kõneviisi ja isikupära vahendamise kaudu. Tsitaate esines kokku 86 korral ja refereeringuid 43 korral. Isikuportreed olid sagedasemad kui olustikuportreed: isikuportreed esinesid 44 ja olustikuportreed 32 korral. Sellest võib järeldada, et analüüsitud Eesti Ekspressi tekstides oli loova kirjutamise üks oluline avaldumisviis inimeste kujutamine ja nende kõne kaudu teksti elavdamine. See seostub olemusloo ja narratiivse ajakirjanduse käsitlustega, mille järgi on sellistes tekstides oluline inimlik mõõde, tegelaste esiletõstmine ja kirjeldav jutustamisviis (Hennoste, 2001; Jeppesen ja Hansen, 2011; Pullerits 1997; van Krieken ja Sanders, 2021).

Kokkuvõttes näitavad esimese uurimisküsimuse tulemused, et Eesti Ekspressi analüüsitud tekstides on loova kirjutamise tuumaks kujundlikkus, detailirohkus, autori jutustav kohalolu ja inimeste kõne või isikupära vahendamine. Kõige harvem avaldus loov kirjutamine selliste tunnuste kaudu nagu maitsmine, haistmine ja raamistamine. Seega ei olnud loova kirjutamise tunnused Eesti Ekspressi tekstides jaotunud ühtlaselt, vaid koondusid eelkõige kujundite, detailide, tsitaatide ja narratiivsete võtete umber.

Kuidas erineb loova kirjutamise tunnuste kasutamise intensiivsus ehk loovuse koefitsient Eesti Ekspressi tekstides valitud aastate lõikes?

Loovuse koefitsiendi põhjal saab järeldada, et tunnuste kasutamise intensiivsus Eesti Ekspressi tekstides aastatel 1989, 1994, 2004 ja 2014 ei muutunud lineaarselt, vaid kõikus. Kui 1989. aastal oli loovuse koefitsient 1,35, siis 1994. aastaks tõusis see 2,44-ni, langes 2004. aastal 1,85-ni ning tõusis taas 2014. aastal 2,98-ni, mis oli vaadeldud aastate kõrgeim näitaja. Seega loovuse koefitsient oli kõige kõrgem 2014. aastal ja kõige madalam 1989. aastal.

Tulemuste põhjal ei saa järeldada, et loova kirjutamise intensiivsus oleks Eesti Ekspressi tekstides vaadeldud aastate jooksul järjepidevalt kasvanud või kahanenud. Pigem näitab koefitsiendi muutumine, et loova kirjutamise tunnuse kasutamise intensiivsus oli periooditi erinev. Tunnuste koguarv oli suurim 2004. aastal, mil tuvastasin 243 loova kirjutamise tunnust, kuid loovuse koefitsient ei olnud sel aastal kõrgeim. Selle põhjuseks on 2004. aasta suur sisulehekülgede maht. 2014. aastal oli tunnuseid vähem (240), kuid loovuse koefitsient oli kõrgem, sest sisulehekülgede maht oli väiksem ja tiheduse koefitsient suurem.

See näitab, et loovuse koefitsient annab loova kirjutamise intensiivsusest täpsema pildi kui tunnuste koguarv. Kui vaadata ainult tunnuste arvu, võiks 2004. aasta näida kõige loovama kirjutamislaadiga aastana. Koefitsiendi põhjal aga ilmneb, et tunnuste rohkus ei tähenda automaatselt suuremat intensiivsust, sest oluline on ka kui suure sisumahu kohta tunnused esinevad. Seega sõltub loovuse koefitsiendi kujunemine tunnuste arvu, sisulehekülgede mahu ja tiheduse koefitsiendi koosmõjust (Nuust, 2025).

Selline järeldus toetab Nuusti (2025) meetodilist lähtekohta, mille järgi loova kirjutamise avaldumist ei ole piisav mõõta ainult tunnuste olemasolu või koguarvu põhjal. Kuna ajalehe formaat ja sisumaht võivad aastati erineda, loob loovuse koefitsient võimaluse võrrelda loova kirjutamise intensiivsust suhtelise näitajana. Käesoleva töö tulemused näitavad, et selline mõõdik on Eesti Ekspressi tekstide analüüsimisel vajalik, sest see toob esile erinevused, mis jääksid ainult toorarvude põhjal varju.

Sisuliselt viitab koefitsiendi kõikumine sellele, et loova kirjutamise kasutus Eesti Ekspressi tekstides ei ole olnud püsiv ega ühesuunaline, vaid sõltunud tõenäoliselt laiemast ajakirjanduslikust ja väljaandesisesest kontekstist. See haakub töö teoreetilises osas esitatud arusaamaga, et ajakirjanduslikud tekstid ei ole stiililt ühesugused ning loovuse avaldumine sõltub žanrist, kirjutamisviisist ja tähendusloome viisidest (Gertler, 2013; Ge, 2025; Jaakkola, 2020). Samuti sobitub see käsitlusega, et olemuslugudes ja narratiivsemates ajakirjandusvormides on loovam lähenemine tõenäolisem kui rangelt uudislikus tekstis (Pullerits, 1997; Hennoste, 2001). Seetõttu võib eeldada, et ka loovuse intensiivsuse muutumine ajas peegeldab vähemalt osaliselt

seda, milline roll oli eri perioodidel Eesti Ekspressi lugudes kujundlikul, jutustaval ja detailirohkel kirjutamislaadil.

Antud töö valimi puhul olid loova kirjutamise tunnused Eesti Ekspressi tekstides igal aastal esindatud, kuid nende kasutamise intensiivsus erines. Seega võib valitud aastate põhjal järeldada, et loov kirjutamine on Eesti Ekspressi tekstides korduv ja püsiv nähtus, kuid selle intensiivsus ei ole olnud aastate lõikes ühesugune.

Kuidas võimaldab Valeri Nuusti meetodika tuvastada ja mõõta loova kirjutamise tunnuseid Eesti Ekspressi tekstides ning millised meetodilised tähelepanekud ilmnevad selle rakendamisel?

Nuusti (2025) meetodika võimaldas Eesti Ekspressi tekstides loova kirjutamise tunnuseid süstemaatiliselt tuvastada ja mõõta. Meetodika tugevus seisnes selles, et see muutis teoreetiliselt üsna üldise nähtuse, loova kirjutamise ajakirjanduses, konkreetseteks analüüsitavateks tunnusteks. Kui Archetti (2015) ja Ge (2025) seostasid loovat kirjutamist kujundlikkuse, narratiivsuse, detailide, tajude, autori kohalolu ja lugeja kogemusliku kaasamisega, siis Nuusti (2025) meetodika võimaldas neid tunnuseid Eesti Ekspressi tekstides konkreetsetelt tuvastada, kodeerida ja arvuliselt võrrelda.

Meetodika rakendamine näitas, et loova kirjutamise tunnused ei jää Eesti Ekspressi tekstides abstraktseteks stiililisteks tunnusteks, vaid avalduvad mõõdetavate kategooriate kaudu. Kõige sagedamini esinesid analüüsitud tekstides kujundid, üldised detailid, ja tsitaadid, millele järgnesid autori narratiiv, kompimise ja emotsioonidega seotud tajud ning portreerimise tunnused. Seega võimaldas meetodika näidata, milliste konkreetsete tekstiliste võtete kaudu loov kirjutamine Eesti Ekspressis avaldub. See haakub narratiivse ja olemusloolise ajakirjanduse käsitlusega, mille järgi muutuvad ajakirjanduslikus tekstis lisaks faktide esitamisele oluliseks ka loo ülesehitus, tegelaste kujutamine, detailirohkus, autori jutustav positsioon ja lugeja kaasamine (Hennoste, 2001; Jeppesen ja Hansen, 2011; Pullerits, 1997; van Krieken ja Sanders, 2021).

Nuusti (2025) meetodika võimaldas loovat kirjutamist mõõta kahel tasandil. Esiteks sai tekstides tuvastada üksikute tunnuste esinemist ehk seda, milliseid loova kirjutamise võtmeid lugudes kasutati. Teiseks võimaldas loovuse koefitsient hinnata tunnuste kasutamise intensiivsust, arvestades lisaks tunnuste koguarvule ka sisulehekülgede mahtu ja tiheduse koefitsienti. See on oluline, sest loova kirjutamise avaldumist ei saa võrrelda ainult toorarvude põhjal. Näiteks 2004. aastal oli tunnuste koguarv suurim, kuid loovuse koefitsient ei olnud kõige kõrgem, sest samal aastal oli ka sisulehekülgede maht suurem. Sellest saab järeldada, et Nuusti meetodika aitab vältida

sisumahu erinevusest tulenevat moonutust ning aitab võrrelda loova kirjutamise intensiivsust suhtelise näitajana. See toetab Nuusti (2025) metoodilist lähtekohta, et loova kirjutamise mõõtmisel tuleb arvestada nii tunnuste arvu kui ka väljaande mahu ja formaadi erinevustega.

Metoodika rakendamisel ilmnas ka see, et uuritavate tunnuste tuvastamine ei ole täielikult mehaaniline protsess. Osa tunnuseid on tekstis selgemalt eristatavad, näiteks kujundid, üldised detailid ja tajud. Teiste tunnuste puhul nõudis kodeerimine rohkem tõlgenduslikku otsustamist. Näiteks tuli eristada, millal on tegemist lihtsalt otsekõnega ja millal autentse kõnega. Samuti võis mõni tekstikatke sisaldada korraga mitut tunnust, mis haakub ka teoreetilise arusaamaga, et loov kirjutamine ei ole üksikute võtete kogum, vaid keeleliste, narratiivsete ja kirjeldavate valikute koosmõju (Archetti, 2015; Ge, 2025). Seetõttu eeldab Nuusti metoodika kasutamine lisaks tunnuste loendamisele ka järjekindlaid ja põhjendatud kodeerimisotsuseid.

Eesti Ekspressi ja võrdlusvalimi kõrvutamise kinnitas samuti metoodika kasutatavust. Üksikute tunnuste võrdlus näitas, et Eesti Ekspressis olid võrdlusvalimist tihedamalt esindatud kujundid, üldised detailid, tsitaadid, autori narratiivid ja portreeterimise tunnused. Seega võimaldas metoodika esile tuua, milliste loova kirjutamise tunnuste kaudu Eesti Ekspress võrdlusvalimist eristus. Selline eristus on kooskõlas ka töö teoreetilise osaga, kus Eesti Ekspressi ja loovama ajakirjandusliku kirjutamise puhul on olulised kujundlikkus, autoripositsioon, jutustavus ja inimkeskne käsitlusviis (Hennoste, 2010; Hennoste ja Kurvits, 2019; Pullerits, 1997). Samas tuleb ka rõhutada, et võrdlus ei näita ainult seda, et ühes valimis oli tunnuseid arvuliselt rohkem, vaid seda, et Eesti Ekspressis esines neid tunnuseid sisumahu suhtes tihedamalt.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et Nuusti metoodika sobib Eesti Ekspressi tekstides loovate tunnuste analüüsimiseks, sest see aitab siduda kvalitatiivse tekstilugemise kvantitatiivse mõõtmisega. Metoodika abil sai tuvastada, millised loova kirjutamise tunnused tekstides avaldusid, kui sageli need esinesid, kuidas muutus nende kasutamise intensiivsus aastate lõikes ning kuidas erines Eesti Ekspress võrdlusvalimist. Peamine metoodiline tähelepanek on, et loova kirjutamise mõõtmisel ei piisa tunnuste toorarvudest, vaja on arvestada ka sisulehekülgede mahu, formaadimuutuste ja tunnuste tihedusega. Samal ajal näitas metoodika rakendamine, et tunnuste kodeerimine nõuab kvalitatiivset otsustamist, sest tunnused võivad tekstid põimuda ning nende piirid ei ole alati üheselt määratletavad.

4.2 Diskussioon

Käesoleva bakalaureusetöö tulemused näitavad, et loova kirjutamise tunnused olid Eesti Ekspressi tekstides esindatud kõigil analüüsitud aastatel, kuid nende kasutamise intensiivsus ja

avaldumisviis ei olnud aastat lõikes ühesugune. Kõige sagedamini esinesid kujundid, üldised detailid ja autentne kõne tsitaadi kujul. Nende kõrval olid olulisel kohal ka autori narratiiv, portreerimine ning kompimise ja emotsioonidega seotud tajud. See kinnitab töö teoreetilises osas käsitletud arusaama, et loov kirjutamine ajakirjanduses tähendab faktide esitamist kujundlikuma, jutustavama ja detailsema väljendusviisi kaudu (Archetti, 2015; Blundell, 1988; Ge, 2025; Nuust, 2025).

Tulemused toetavad käsitlust, mille järgi narratiivses ja olemusloolises ajakirjanduses on lisaks informatsioonile oluline ka see, kuidas lugu üles ehitatakse ja lugejale vahendatakse. Pulleritsu (1997), Hennoste (2001), Jeppeseni ja Hanseni (2011) ning van Kriekeni ja Sandersi (2021) järgi võimaldavad olemusloolised ja narratiivsemad ajakirjandusvormid kasutada rohkem kirjeldusi, tegelasi, detaile, jutustavad ülesehitust ja autori kohalolu. Minu töö tulemused kinnitavad seda Eesti Ekspressi näitel: loova kirjutamise tulemused avaldusid seal eelkõige kujundliku keele, detailide, tsitaatide, portreerimise ja autori narratiivi kaudu.

Eesti Ekspressi puhul on see tulemus ootuspärane, sest väljaannet on töö teoreetilises osas käsitletud kui Eesti ajakirjandusmaastikul eristuvat nädalalehte, millele on omistatud teravam toon, autoripositsiooni nähtavus ja väljendusrikkam kirjutamislaad (Hennoste, 2010; Hennoste ja Kurvits, 2019). Samas lisab käesolev töö sellele käsitlusele empiirilise mõõtme, kuna tulemused ei näita ainult üldmuljet Eesti Ekspressi stiilist, vaid toovad välja, milliste konkreetsete tunnuste kaudu see stiil tekstides avaldub. Seega täiendab töö varasemaid käsitlusi sellega, et muudab Eesti Ekspressi loovama kirjutamislaadi mõõdetavaks ja võrreldavaks.

Üks töö olulisemaid tulemusi on see, et loova kirjutamise intensiivsus ei muutunud valitud aastate lõikes lineaarselt. Loovuse koefitsient oli madalaim 1989. aastal, tõusis 1994. aastal, langes taas 2004. aastal ning saavutas kõrgeima taseme 2014. aastal. See tähendab, et loova kirjutamise kasutust Eesti Ekspressis ei saa kirjeldada lihtsalt kasvu või langusena. Pigem näitavad tulemused, et väljaande kirjutamislaad on eri perioodidel muutunud ning loova kirjutamise tunnused on kord koondunud tekstidesse tihedamalt, kord hajunud suurema sisumahu peale ära.

1989. aasta madalat loovuse koefitsienti tuleb tõlgendada ettevaatlikult, sest selle aasta valim erines teistest. Eesti Ekspress ei ilmunud veel 1989. aasta märtsis, mistõttu põhines analüüs ainult oktoobrikuu lehenumbritel. Seetõttu on nii analüüsitud sisulehekülgede maht kui ka tunnuste koguarv teiste aastatega võrreldes väiksem. Samas on tähenduslik see, et juba esimesel väljaande ilmumisaastal esinesid tekstides kujundid, detailid, autori narratiiv ja tsitaadid. See viitab sellele, et Eesti Ekspressi loovam kirjutamislaad ei kujunenud alles hilisematel aastatel, vaid oli teatud

määräl olemas juba väljaande algusperioodil. Siiski ei võimalda 1989. aasta väiksem ja erandlik valim selle perioodi kohta liiga tugevaid üldistusi teha.

1994. aasta kõrgem loovuse koefitsient võib viidata taasiseseisvumisjärgsele ajakirjanduslikule olukorrale, kus väljaanded said varasemast vabamalt otsida oma häält, stiili ja eristuvat positsiooni. Eesti Ekspressi puhul võis see tähendada autorikesksemat, julgema keelekasutusega ja vormiliselt vabamat kirjutamist. Selline tõlgendus haakub Archetti (2015) ja Ge (2025) käsitlusega, mille järgi loov kirjutamine avaldub eelkõige siis, kui tekstis ei piirduta ainult info edastamisega, vaid kasutatakse keelt, detaile ja jutustust tähenduse loomiseks. Samas jääb see seos hüpoteesiks, sest käesolev töö ei analüüsinud eraldi toimetuslikke muutusi, peatoimetajate vahetumist ega autorite mõju.

2004. aasta langus on diskussiooni seisukohalt üks huvitavamaid tulemusi, sest toorarvude põhjal oli 2004. aastal kõige rohkem loova kirjutamise tunnuseid, kui loovuse koefitsient ei olnud sel aastal kõrgeim. Selle põhjus peitub sisulehekülgede mahus: 2004. aastal oli analüüsitud sisumaht kõige suurem, mistõttu jaotusid tunnused suurema tekstimahu peale. See näitab, et loovuse koefitsient on töö seisukohalt vajalik mõõdik. Vaadates ainult tunnuste koguarvu tunduks 2004. aasta kõige loovama kirjutamislaadiga perioodina, kuid sisumahu suhtes oli tunnuste tihedus väiksem kui 1994. ja 2014. aastal.

Samas võib 2004. aasta langust tõlgendada ka laiemalt. Võimalik, et sel perioodil mõjutas loova kirjutamise tunnuste tihedust lehe suurem formaat, tekstide žanriline koosseis või toimetuslik suund. Kui valimis oli rohkem informatiivsemaid ja lühemaid lugusid, võis see vähendada loova kirjutamise tunnuste suhtelist tihedust. Langus võib viidata ka ajakirjanduse professionaliseerumisele ja suuremale rõhule faktipõhisel ja struktureeritud uudise vormil. Koefitsiendi langus aga ei tähenda, et loov kirjutamine oleks Eesti Ekspressi tekstides sel perioodil kadunud, vaid näitab selle kasutamise muutumist. Selline tulemus toetab Jaakkola (2020) arusaama, et ajakirjanduslik stiil ei ole ühtne ega püsiv, vaid sõltub žanrist, tekstide ülesehitusest ja toimetuslikest valikutest.

2014. aasta kõrgeim loovuse koefitsient näitab, et loova kirjutamise tunnused olid selle aasta tekstides sisumahu suhtes kõige tihedamalt esindatud. Seda võib seostada muutunud mediakeskkonnaga, kus paberleht ja pikem ajakirjanduslik tekst konkureerivad kiire digitaalse infovooga ja lühiformaadilise uudisvooga. Sellises olukorras võib kujundlik, detailne ja jutustav kirjutamislaad muutuda viisiks, kuidas pakkuda lugejale eristuvat lugejakogemust. See haakub töö sissejuhatuses ja teoorias avaldatud mõttega, et infoküllases mediakeskkonnas ei pruugi ainult

faktide esitamisest piisata ning tähelepanu hoidmiseks muutuvad oluliseks jutustavad ja lugejat kaasavad võtted (Clerwall, 2014; Ligor, 2024).

Kahe valimi võrdlus Nuusti varasema analüüsiga tugevdab arusaama, et Eesti Ekspressi tekstides on loova kirjutamise tunnuste tihedus võrdlusvalimist suurem. Kuna valimite sisumahud olid erinevad, ei saanud võrrelda ainult tunnuste toorarve, vaid tuli kasutada tunnuste arvu 100 sisulehekülje kohta. Selle näitaja järgi oli Eesti Ekspressi valimis tunnuste tihedus kõigil neljal aastal suurem kui võrdlusvalimis. See tulemus toetab oletust, et Eesti Ekspressis on loov kirjutamine tugevamalt esil kui mitmes teises väljaandes. Samas ei tähenda see, et teistes väljaannetes loov kirjutamine puuduks, vaid lihtsalt Eesti Ekspressi tekstides koondusid loova kirjutamise tunnused sisumahu suhtes sagedamini.

Tulemused tekitavad laiemat küsimust selle kohta, millist rolli loov kirjutamine ajakirjanduses täidab. Kujundlik ja detailne kirjutamine aitab keerulisi teemasid lugejale lähemale tuua. Detailid, tajud ja portreerimine võimaldavad esitada ühiskondlikke või poliitilisi teemasid inimese tasandil, muutes need tajutavamaks ja mõistetavamaks. Samas võivad loova kirjutamise tunnused muuta teksti rohkem tõlgendatavaks ning võivad hajutada fakti ja arvamuse tunnetuslikku piiri. Uudisliku teksti eesmärk on infot kiiresti edastada, kuid loovam ja narratiivsem tekst eeldab lugejalt rohkem süvenemist. Seega võib loov kirjutamine mõjutada mitte ainult teksti stiili, vaid ka seda, kuidas auditoorium teksti mõistab ning millist lugemisviisi väljaanne neilt eeldab.

Selle töö tulemused toetavad arusaama, et loov kirjutamine ajakirjanduses ei ole kõrvaline või ainult ilukirjanduslik võte, vaid ajakirjanduslik tähendusloome osa. Eesti Ekspressi näitel avaldub see eriti selgelt, sest väljaande tekstides on loova kirjutamise tunnused seotud nii autori rolli, inimese kujutamise kui ka kirjeldava ja kujundliku keelekasutusega.

4.3 Meetodi kriitika ja edasised uurimisvõimalused

Käesoleva uurimuse peamine piirang tuleneb valimi iseloomust. Tegemist on sihipärase ja mittetõenäosusliku valimiga, mis ei võimalda teha täielikult üldistavaid järeldusi kogu Eesti Ekspressi sisuloo kohta, vaid lubab eelkõige näha mustreid loova kirjutamise tunnuste avaldumise kohta valimisse kaasatud tekstides. Lisaks ei analüüsitud töös eraldi autorite, peatoimetajate, žanride ega konkreetsete toimetustlike muutuste mõju loovuse koefitsiendile, mistõttu saab loovuse koefitsiendi tõusu ja languse põhjuseid käsitleda ainult tõlgenduslike hüpoteesidena.

Meetodi piiranguks võib pidada ka kodeerimise paratamatut tõlgenduslikkust. Kuigi uurimus tugineb selgelt määratletud kodeerimisjuhendile ja varasemale metoodilisele raamistikule, sõltub

tunnuste tuvastamine siiski osaliselt ka uurija hinnangust. Eriti tõlgenduslikuks osutus mõne tunnuse, peamiselt narratiivide, tuvastamine, kuna nende piirid ei avaldu tekstis alati üheselt ning võivad soltuda uurija tõlgendusest. Näiteks narratiivide puhul tuli otsustada, kas tegemist on lihtsalt kirjeldava lõigu või juba mikrolooga. Samuti nõudis eraldi tähelepanu autentse kõne eristamine tavapärasest uudisloolikust tsitaadist või refereeringust.

Meetodi usaldusvääruse hindamiseks kasutasin kontrollkodeerimist, mille käigus võrdlesin enda kodeeringuid juhendaja kodeeringutega kümne artikli põhjal. Tulemused näitasid, et suurema osa tunnuste puhul langesid kodeeringud kokku. Täielik kokkulangevus esines kujundite, allika narratiivi, üldiste detailide, nägemise, kuulmise, kompimise ja emotsioonide, maitsmise ning raamistamise puhul. See viitab sellele, et nende tunnuste tuvastamine olid kodeerimisjuhendi põhjal üldiselt selge.

Erinevusi esines autori narratiivi, haistmise, tsitaadi, refereeringu ning portreeterimise tunnuste puhul. Kõige väiksem kokkulangevus oli isikuportree puhul, kus kümnest artiklist langesid kodeeringud kokku kaheksal korral. See näitab, et isikuportree piir võib olla mõnel juhul tõlgenduslik, sest tekstis esitatud isikukirjeldus ei pruugi alati selgelt eristuda tavalisest informatiivsest detailist.

Kui kontrollkodeerimine tõi välja, et suurim erinevus oli just isikuportree puhul, siis kodeerimise ajal tundus kõige keerulisem tuvastada narratiive ja autentset kõnet. Seega näitas kontrollkodeerimine, et uurija enda tunnetatud raskuskohad ei pruugi täielikult kattuda nende kategooriatega, kus kahe kodeerija erinevused tegelikult avalduvad. See kinnitab vajadust toetada tõlgenduslikumaid tunnuseid selgemate määratluste ja näidetega.

Kontrollkodeerimise põhjal võib siiski öelda, et kasutatud kodeerimisskeem toimis üldiselt usaldusväärset, sest üldine kokkulangevusprotsent oli kõrge. Samas näitasid üksikud erinevused, et osa tunnuseid, eriti portreeterimise ja autentse kõnega seotud kategooriad, vajavad analüüsis selget piiritlemist. Seetõttu tuleb tulemuste tõlgendamisel arvestada, et kuigi loova kirjutamise tunnuseid on võimalik süsteemselt kodeerida, annavad mõned tunnused paratamatult rohkem tõlgendusruumi kui teised.

Edasistes uuringutes võiks seega täpsemalt vaadata, kas loovuse koefitsiendi muutused on seotud kindlate autorite, žanride, peatoimetajate vahetumise, formaadimuutuste või väljaande toimetusliku arenguga. Samuti võiks laiendada võrdlust teiste väljaannetega, et selgitada, kas Eesti Ekspressi suurem loova kirjutamiste tunnuste tihedus on seotud just selle väljaande eripäraga või nädalalehe pikemate ajakirjanduslike tekstide vormiga laiemalt. Meetodi edasiarendamisel võiks

pöörata rohkem tähelepanu ka nendele tunnustele, mille piirid osutusid kodeerimisel tõlgenudlikumaks, näiteks narratiividele ja autentsele kõnele.

KOKKUVÕTE

Bakalaureusetöö „Loova kirjutamise tunnused Eesti Ekspressi tekstides: analüüs ja meetodi testimine” keskendub sellele, kuidas avalduvad loova kirjutamise tunnused Eesti Ekspressi ajakirjanduslikes tekstides ning kuidas on võimalik neid Valeri Nuusti metoodika abil tuvastada ja mõõta. Töö fookus lähtub sellest, et kuigi Eesti Ekspressi on peetud Eesti ajakirjandusmaastikul väljendusrikka, autoripositsiooni rõhutava ja narratiivsema kirjutamislaadiga väljaandeks, puudub süsteemne ülevaade sellest, milliste konkreetsete tekstiliste tunnuste kaudu loov kirjutamine selle väljaande lugedes avaldub ning kuidas nende tunnuste kasutamise intensiivsus valitud aastate lõikes erineb.

Töö eesmärk oli analüüsida loova kirjutamise tunnuste esinemist Eesti Ekspressi tekstides aastatel 1989, 1994, 2004 ja 2014 ning testida Nuusti metoodika rakendatavust Eesti Ekspressi näitel. Uurimuses kasutati standardiseeritud kontentanalüüsi, mis ühendas kvalitatiivse tekstilugemise ja kvalitatiivse mõõtmise. Analüüsi valimisse kuulus 14 Eesti Ekspressi lehenumbrit ja 165 artiklit. Uurimuses vaadeldi algupäraseid ajakirjanduslikke terviktekste, jättes kõrvale näiteks tõkelood, intervjuud, pressiteated, kõned ja ilukirjanduslik materjal. Tekstides kodeeriti binaarselt loova kirjutamise tunnused: kujundid, autori ja allika narratiiv, üldised detailid, tajud, autentne kõne, portreerimine ja raamistamine. Lisaks arvutati loovuse koefitsient, mis võttis arvesse tunnuste koguarvu, sisulehekülgede mahtu ja tiheduse koefitsienti. Meetodi usaldusväärsuse hindamiseks viidi läbi ka kontrollkodeerimine, mille käigus võrreldi autori ja juhendaja kodeeringuid kümne artikli põhjal.

Tulemustest selgus, et nelja analüüsitud aasta peale esines Eesti Ekspressi tekstides kokku 697 loova kirjutamise tunnust. Kõige sagedamini avaldus loov kirjutamine kujundite, üldiste detailide ja autentse kõne ehk tsitaatide kaudu. Kujundeid tuvastati kokku 131, üldised detaile 119 ja tsitaate 86 korral. Nende kõrval olid sagedasemad ka autori narratiiv, kompimise ja emotsioonidega seotud tajud, isikuoopree ning refereering. Harvem esinesid allika narratiiv, kuulmise ja haistmisega seotud tajud, olustikuopree ja raamistamine. Maitsmisega seotud tajusid ei tuvastatud üheski analüüsitud tekstis.

Loovuse koefitsiendi analüüs näitas, et loovate võtete kasutamise intensiivsus ei muutunud aastate lõikes lineaarselt. Kõige madalam oli loovuse koefitsient 1989. aastal, mil see oli 1,35. Aastaks 1994 tõusis koefitsient 2,44-ni, 2004. aastal langes 1,85-ni ning saavutas kõrgeima taseme 2014. aastal, mil see oli 2,98. Seega ei saa loova kirjutamise kasutust Eesti Ekspressis kirjeldada ühtlase kasvu või langusena. Tulemused näitavad pigem, et loova kirjutamise tunnused olid Eesti

Ekspressi tekstides püsivalt esindatud, kuid nende tihedus ja kasutamise intensiivsus muutusid periooditi.

Töö põhjal saab järeldada, et Eesti Ekspressi tekstides avaldub loov kirjutamine eelkõige kujundliku keele, detailirohkuse, autori jutustava rolli, allikate isikupärase kõne ja portreeterimise kaudu. Need tunnused viitavad sellele, et ajakirjanik ei piirdu üksnes info vahendamisega, vaid osaleb ka loo atmosfääri, tähenduste ja lugejakogemuse kujundamises. Samas näitas uurimus, et loova kirjutamise mõõtmisel ei piisa tunnuste toorarvudest, vaid arvestada tuleb ka tekstimahu ja lehe formaadiga. Nuusti meetodika osutus Eesti Ekspressi tekstide analüüsimisel kasutatavaks, sest see võimaldas muuta loova kirjutamise kui üldise ja tõlgendusliku nähtuse konkreetseteks kodeeritavateks tunnusteks. Meetodi piiranguna ilmnes aga see, et osa tunnuseid, eriti narratiivid, autentne kõne ja portreeterimine, nõuavad uurijalt tõlgenduslikke otsuseid. Seetõttu võiks edasistes uuringutes täpsustada nende tunnuste piire ning uurida ka autorite, žanride, peatoimetajate ja toimetuslike muutuste võimalikku mõju loova kirjutamise intensiivsusele.

SUMMARY

The bachelor's thesis "Creative Writing Features in Eesti Ekspress Texts: Analysis and Method Testing" examines how features of creative writing appear in the journalistic texts of Eesti Ekspress and how they can be identified and measured using the methodology developed by Valeri Nuust. The research problem arises from the fact that Eesti Ekspress has often been described as a publication with a more expressive, author-centred and narrative writing style, yet there is no systematic overview of the concrete textual features through which creative writing is manifested in its articles or how the intensity of these features differs across selected years.

The aim of the thesis was to analyse the occurrence of creative writing features in Eesti Ekspress texts from 1989, 1994, 2004 and 2014, and to test the applicability of Nuust's methodology on the example of Eesti Ekspress. The study used standardised content analysis, combining qualitative close reading with quantitative measurement. The sample consisted of 14 issues of Eesti Ekspress and 165 articles. The analysis focused on original journalistic full-length texts, excluding translations, interviews, press releases, speeches and fictional material. The texts were coded binary according to the presence or absence of creative writing features: figures of speech, author and source narratives, general details, sensory descriptions, authentic speech, portraiture and framing. In addition, a creativity coefficient was calculated, taking into account the total number of features, the amount of content pages and density coefficient. To assess the reliability of the method, control coding was carried out by comparing the author's coding with the supervisor's coding of ten articles.

The results show that a total of 697 creative writing features occurred in the analysed Eesti Ekspress texts across the four selected years. Creative writing was most frequently expressed through figures of speech, general details and authentic speech in the form of quotations. In total, 131 figures of speech, 119 general details and 86 quotations were identified. Other frequently occurring features included author narratives, touch- and emotion-related sensory descriptions, person portraits and paraphrased authentic speech. Source narratives, hearing- and smell-related sensory descriptions, setting portraits and framing appeared less frequently. Taste-related sensory descriptions were not identified in any of the analysed texts.

The analysis of the creativity coefficient showed that the intensity of creative writing features did not change linearly over time. The lowest coefficient was found in 1989, at 1.35. By 1994, the coefficient had risen to 2.44, then decreased to 1.85 in 2004, and reached its highest level in 2014, at 2.98. Therefore, the use of creative writing in Eesti Ekspress cannot be described as a steady

increase of decrease. Rather, the results indicate that creative writing features were consistently present in Eesti Ekspress texts, but their density and intensity varied across the analysed years.

The thesis concludes that creative writing in Eesti Ekspress is mainly manifested through figurative language, detailed description, the journalist's narrative role, the distinctive voices of sources and portraiture. These features suggest that the journalist does not merely transmit information, but also shapes the atmosphere, meaning and reading experience of the story. At the same time, the study showed that the measurement of creative writing cannot rely solely on raw feature counts, as text volume and newspaper format must also be considered. Nuust's methodology proved applicable for analysing Eesti Ekspress texts, as it made it possible to turn creative writing, which is otherwise a broad and interpretive concept, into specific codable features. However, the method also has limitations: some features, especially narratives, authentic speech and portraiture, require interpretive decisions from the researcher. Feature studies could therefore further clarify the boundaries of these categories and examine the possible influence of authors, genres, editors-in-chief and editorial changes on the intensity of creative writing.

KASUTATUD KIRJANDUS

A Look Into Creative Writing. (2024). *Oxford Summer Courses*. Kasutatud 01.12.2025, <https://oxfordsummercourses.com/articles/what-is-creative-writing>

Archetti, C. (2015). Bringing back emotion, imagination and the senses: Creative writing in journalism research. *International Journal of Media & Cultural Politics*, 11(2), 239-249. https://doi.org/10.1386/macp.11.2.239_3

Beilmann, M. ja Rämmer, A. (2025). *Valimi moodustamine*. Tartu Ülikool: Sotsiaalse Analüüsi Meetodite ja Metodoloogia õpibaas. Kasutatud 09.12.2025, <https://samm.ut.ee/valimi-moodustamine/>

Blundell, W. A. (1988). *The Art and Craft of Feature Writing*. New York: Plume.

Bruner, J. (1986). *Actual minds, possible worlds*. Harvard University Press. Kasutatud 03.12.2025, https://berlinartinstitute.com/online-art-courses/wp-content/uploads/2025/06/JeromeBruner_ActualMinds_PossibleWorlds_Chapter_2.pdf

Clerwall, C. (2014). Enter the robot journalist: Users' perceptions of automated content. *Journalism Practice*, 8(5), 519–531. <https://doi.org/10.1080/17512786.2014.883116>

Dawson, P. (2005). *Creative Writing and the New Humanities*. London: Routledge.

Delfi Meedia. (2023). *Eesti Ekspressi meediakaart*. Kasutatud 10.04.2026, https://delfimeedia.ee/wp-content/uploads/2023/06/EE_meediakaart_juuni_2023.pdf

Tensuda, K. (2012). Eesti Ekspressi peatoimetaja Janek Luts räägib tänapäevastest muutustest ajakirjandusmaastikul. *Eesti Elu*, 12. juuli. Kasutatud 10.04.2026, <https://eestielu.ca/et/eesti-ekspressi-peatoimetaja-janek-luts-raeagib-taenapaevastest-muutustest-ajakirjandusmaastikul/>

Eesti Ekspress. (2014). Eesti Ekspress püstitab Eesti meediamaastikul uue rekordi. *Eesti Ekspress*, 19. august. Kasutatud 10.04.2026, <https://ekspress.delfi.ee/artikkel/69568093/eesti-ekspress-pustitab-eesti-meediamaastikul-uee-rekordi>

Eesti Meediaettevõtete Liit. (2026). *Statistika*. Kasutatud 10.04.2026, <https://meedialiit.ee/statistika/>

Fulton, J., ja McIntyre, P. (2013). Journalists on journalism: Print journalists' discussion of their creative process. *Journalism Practice*, 7(1), 17–32. <https://doi.org/10.1080/17512786.2012.657901>

- Ge, H. (2025). *Theories of creative writing studies*. Singapore: Springer Singapore. <https://doi.org/10.1007/978-981-96-6239-5>
- Gertler, M. (2013). Meaning-generating propositions of reality by media: Quality attributes and functions of journalism. *Journal of Information, Communication and Ethics in Society*, 11(1), 4-18. Kasutatud 17. 12. 2025, <https://www-emerald-com.ezproxy.utlib.ut.ee/jices/article-pdf/11/1/4/1498373/14779961311304121.pdf>
- Głaz, A. ja Trofymczyk, A. (2020). Voice and viewpoint in journalistic narratives. *Language Sciences*, 80(101274). Kasutatud 13.04.2026, <https://doi.org/10.1016/j.langsci.2020.101274>
- Hartley, J. (1996). *Popular reality: Journalism, modernity and popular culture*. Arnold. Kasutatud 17.12.2025, <https://archive.org/details/popularrealityjo0000hart/page/n5/mode/2up>
- Hennoste, T. (2010). *Kommikoer ja Pommikoer*. Tallinna Raamatutrükikoja OÜ.
- Hennoste, T. (2001). *Uudise käsiraamat. Kuidas otsida, kirjutada, toimetada ja serverida ajaleheuudist*. Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Hennoste, T. (2008). *Uudise käsiraamat (teine, kohendatud trükk). Kuidas otsida, kirjutada, toimetada ja serverida ajaleheuudist*. Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Hennoste, T. ja Kurvits, R. (2019). *Eesti ajakirjanduse 100 aastat*. Post Factum.
- Hennoste, T. ja Kurvits, R. (2019). *101 Eesti ajakirjanduspala*. Kirjastus Varrak.
- Jaakkola, M. (2020). Journalistic writing and style. Örnebring, H. (toim). *The Oxford encyclopedia of journalism studies*. Oxford University Press. Kasutatud 13.04.2026, <https://www.oxfordreference.com/display/10.1093/acref/9780190694166.001.0001/acref-9780190694166-e-884>
- Jeppesen, J. ja Hansen, H.P. (2011). Narrative journalism as complementary inquiry. *Qualitative Studies*, 2(2), 98-117. Kasutatud 23.12.2025, <file:///Users/anna/Downloads/sb,+5512-18605-1-CE.pdf>
- Kalmus, V. (2015). *Standardiseeritud kontentanalüüs*. Tartu Ülikool: Sotsiaalse Analüüsi Meetodite ja Metodoloogia õpibaas. Kasutatud 09.12.2025, <https://samm.ut.ee/kontentanalüüs/>
- Kaufman, J. C. (2011). Narrative and Paradigmatic Thinking Styles in Creative Writing and Journalism Students. *The Journal of Creative Behavior*, 36(3), 201-219. Kasutatud 02.12.2025, <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1002/j.2162-6057.2002.tb01064.x>
- Kovach, B., & Rosenstiel, T. (2001). *The Elements of Journalism*. Crown Publishers.

- Ligor, A. (2024). Narrative power: Exploring the art of storytelling in journalism. *Journal of Mass Communication & Journalism*, 14(552). Kasutatud 13.04.2026, <https://www.hilarispublisher.com/open-access/narrative-power-exploring-the-art-of-storytelling-in-journalism.pdf>
- Lõhmus, M. ja Vihalemm, P. (2025). *Eesti Akadeemilise Ajakirjanduse Seltsi aastaraamat 2023/24*. Hansaprint OÜ. Kasutatud 09.12.2025, https://sisu.ut.ee/wp-content/uploads/sites/365/EAAS-aastaraamat-2023-2024_net.pdf
- McQuail, D. (2003). *Massikommunikatsiooni teooria*. Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Melrose, A. (2007). Reading and Righting: Carrying on the ‘Creative Writing Theory’ Debate. *New Writing*, 4(2), 109–117. Kasutatud 25.11.2025, <https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.2167/new374.0?needAccess=true>
- Mureşan, M. (2010). Creative Writing in Journalism. *Studia Universitatis Babeş-Bolyai, Ephemerides*, 55(1), 3–35. Kasutatud 03.12.2025, <https://research-ebSCO-com.ezproxy.utlib.ut.ee/c/qlurcm/viewer/pdf/i4vnyrmw3b>
- Nuust, V. (2025). Loova kirjutamise avaldumine eesti ajakirjanduses 1924–1939. Tiikmaa, H. ja Vihalemm, P. (toim), *Eesti Akadeemilise Ajakirjanduse Seltsi aastaraamat 2023/24* (146–153). Hansaprint OÜ. Kasutatud 11.12.2025, https://sisu.ut.ee/wp-content/uploads/sites/365/EAAS-aastaraamat-2023-2024_net.pdf
- Nuust, V. (2025). *Kujund eesti ajakirjanduses 1924–2024: loovuse dünaamika ja kujundi roll tähendusloomes* [Avaldamata käsikiri]. Tartu Ülikool.
- Payton, J. M. (2025). Educating future journalists: Defining journalistic creativity and developing a creative culture in journalism and journalism education [Doktoritöö, City St George’s, University of London]. City Research Online. Kasutatud 13.05.2026, <https://openaccess.city.ac.uk/id/eprint/35461/>
- Peegel, J. (1970). Ajaleht. *Õppevahend ajakirjanike kvalifikatsiooni tõstmise kursustele*. Perioodika.
- Pullerits, P. (1997). *Ajakirjanduse põhižanrid*. Tartu Ülikooli Kirjastuse trükikoda.
- Rodríguez-Virgili, J., Sierra, A. ja Serrano-Puche, J. (2023). Professional roles and functions of journalism: expectations and trust of Spaniards. *Vivat Academia*, 156, 24-46. Kasutatud 17.12.2025, <https://www.vivatacademia.net/index.php/vivat/article/view/1470/2767>

Seiton, K. (2014). *Olemusloo muutumine eesti ajakirjanduses aastatel 1970 - 2010*. Magistritöö. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond.

van Krieken, K. ja Sanders, J. (2019). What is narrative journalism? A systematic review and an empirical agenda. *Journalism*, 22(6), 1393-1412. Kasutatud 23.12.2025, <https://journals.sagepub.com/doi/epub/10.1177/1464884919862056>

LISAD

Lisa 1. Kodeerimisjuhend

1. Kujudid

2. Narratiivid

2.1. Autori narratiiv

2.2. Allika narratiiv

3. Üldised detailid

4. Tajud

4.1. Nägemine

4.2. Kuulmine

4.3. Kompimine ja emotsioonid

4.4. Haistmine

4.5. Maitsmine

5. Autentne kõne

5.1. Tsitaat

5.2. Refereering

6. Portreeterimine

6.1. Isikuportree

6.2. Olustikuportree

7. Raamistamine

Lisa 2. Eesti Ekspressi tekstide kodeerimisnäited ja otsuste põhjendused

Tunnus	Tekstinäide ja kodeerimisotsuse põhjendus
	<i>„Poolakaid tapeti külade kaupa, paljudel juhtudel padruneid säästes: kirveste, vikatite, nugadega; mõnikord ülima sadismiga.”</i> (Hvostov, 2014)
	Autor vahendab sündmusi jutustavalt ja kokkuvõtlikult.
	<i>„Juba kuus aastat on Aserbaidžaan olnud vaenujalal oma naabri Armeeniaga. Maailma avalikkusele on jäänud mulje, et sõda käib Mägi-</i>

Autori narratiiv	<i>karabahhia viljakate maade ja rahvusliku au pärast. Aasta 1994 on toonud Aserbaidžaanlane kaks olulist sündmust: ...</i> (Saarend, 1994)
	Autor annab sündmustele ajalise ja põhjusliku raami. Kujuneb taustalugu, mis seob sündmused ajaliseks tervikuks.
	<i>„Legendi kohasel tandis ühiskassa suuremate projektide rahastamiseks kapitali, toetas vangis istuvaid (lojaalseid) pätte kõige vajalikuga, maksis elatist allilmasõdades surnud autoriteetsemate tegelaste lähedastele.”</i> (Ranne, 2014)
	Autor kirjeldab sündmuste ja tegevuste ahelat. Tegusõnad „toetas” ja „maksis” loovad jutustava ülevaate sellest, kuidas ühiskassa väidetavalt toimis.
Allika narratiiv	<i>„Meid arreteeriti 24. septembril 1942. Kaks Gestapo meest tulid ja ütlesid, et võtke talvemantlid kaasa. Meid viidi sünagoogi, kus oli kokku umbes tuhat inimest. Mind ja mu seitse aastat vanem õde Freidel kutsuti kõrvale: „Tüdrukud, kas olete kindlad, et olete juudid?” Me ei näinud juutide moodi välja. Ütlesime, et oleme juudid.”</i> (Tisler, 2014)
	Allikas jutustab isiklikku kogemust ajaliselt järjestatud sündmusetena.
	<i>“Nad olid väga rahulikud, sest sõjaväge enam näha ei ole. Nad peavad rahutuste põhjuseks Euroopa Liiduga ühenemise plaani. Mina ei saa kahjuks aru, mida Krimmi elanikud tahavad kas olla omaette, Venemaa või Ukraina osa? Mulle tundub, et nad ei ole ukrainameelsed,”</i> arutleb Christi. (Vainküla, 2014)
	Allikas vahendab oma vaatenurka ja selgitab olukorda seoste kaudu, loob fraasidega sündmustele tähendust.
	<i>"Lapsed tahavad koera, peab maja ehitama. Sooviksin umbes 180-ruutmeetrist maja Nõmme kanti, aga selle ehitamiseks tuleks organiseerida pangalaen. Mul ei ole vajalikku miljonit kohe välja panna.”</i> (Kangur, 1994)
Allikas esitab selles lõigus isikliku plaani ja selle põhjenduse.	
Üldised detailid	<i>„Nüüd hakkavad härrad ohvitserid kandma hallikaid mantleid, millele talvel lisatakse vooder.”</i> (Larin, 1994)
	Mantli värv ja voodri mainimine on täpsustavad kirjeldused.
	<i>„Õhtusöögil pakuti külalistele Ukraina kohupiimapelmeene ehk vareenikuid, kirss peal.”</i> (Vainküla, 2014)
	Lauses tuuakse välja konkreetne roog ja selle kirjeldus.

	<i>„neli ja pool kuud ehk 137 päeva”</i> (Filippov, 2014)
	Ajavahemiku esitamine nii üldise kui ka täpse arvuna muudab info konkreetsemaks.
	<i>„Üle tema napilt pesuga kaetud keha liigub lõputu hulka meeste käsi.”</i> (EE, 2014)
	Fraasid „napilt pesuga kaetud” ja “lõputu hulka meeste käsi” lisavad loole visuaalse konkreetsemuse.
Kujundid	<i>„Võlg on võõra oma ja kunagi tuleb ju võlad ära tasuda, väidavad laenude vastased, nii jätame lastele mahamüüdnud Eesti!”</i> (Laulik, 1994)
	Fraas „võlg on võõra oma” toimib kõnekäänulise üldistusena ning „võlad ära tasuda” kannab laiemat metafoorset tähendust.
	<i>„Naisi langeb tema ainsa sõrmeliigutuse peale nagu loogu.”</i> (Süvari, 2004)
	Fraas „nagu loogu” loob kujundliku pildi sellest, kuidas naised tegelase mõjul kiiresti ja kergesti allivad.
	<i>„Nende vahel, laua keskel, istusid aga „suured kapid”, kahemeetrised kantpead.”</i> (Vainküla, 2014)
	Fraas „suured kapid” on metafoorne ja kujundlik iseloomustus.
	<i>„Paraku on jäme ots ehk otsustamisõigus lapsevanemal ...”</i> (Vainküla, 2014)
	Fraas „jäme ots” tähistab metafoorselt võimu või kontrolli, mida tekstis seostatakse otsustusõigusega.
Tajud – nägemine	<i>„Hiljemalt minut pärast röövimist näeb kohver välja nagu tõeline põrgumasin, mis ajab välja paksu punast suitsu ning teeb kõva ja koledat häält, mis ei jää kellelegi märkamatuks.”</i> (Jõgeda, 1994)
	Fraasid „näeb kohver välja” ja „paksu punast suitsu” loovad tugeva visuaalse ettekujutuse.
	<i>„Lehvisid mitte ainult kollasinised, vaid ka punamustad lipud.”</i> (Hvostov, 2014)
	Lauses avaldub nägemismeel värvide kaudu.
	<i>„Lõõtsutavate meretuulte käes Paljassaare poolsaare tipus asub aktsiaselts "Pingase" lammutuskoda.”</i> (Muuk, 1994)
	Fraas „lõõtsutavate meretuulte” loob ettekujutuse tuule tugevusest ja helist, mis sellega kaasneb.

Tajud – kuulmine	„ <i>Kušetil ühtseks lihamassiks koonduvast nelikust kostab korruga ühe preili kiljatus: „Nelja v ž*pu!”</i> ” (Eesti Ekspress, 2014)
	Sõnad „kostab” ja „kiljatus” märgivad konkreetset heli ning annavad olukorrale vahetu ja intensiivse mõju.
	„ ... kõlas seal sadu kordi hüüatus “ <i>Slava Ukraini! Gerojam slava!</i> ” (Hvostov, 2014)
	Sõnad „kõlas” ja „hüüatus” viitavad korduvatele häälele ning aitavad edasi anda sündmuse atmosfääri.
Tajud – kompimine ja emotsioonid	„ <i>ümbrik rahaga higises pihus</i> ” (Filippov, 2004)
	Fraas „higises pihus” viitab füüsilisele aistingule ning võib ühtlasi osutada pingele või ärevusele.
	„ <i>käed värisesid vihast</i> ” (Filippov, 2004)
	Fraas „käed värisesid” kirjeldab füüsilist seisundit ning „vihast” määratleb selle emotsionaalse põhjuse.
	„ <i>Tund aega hiljem istub algajast svingijast neiu diivanil ja nutab.</i> ” (Eesti Ekspress, 2014)
	Sõna „nutab” annab otseselt edasi tegelase tundeseisundit ja olukorra mõju.
Tajud – haistmine	„ <i>Ütleksin, et tegemist on laibalehaga.</i> ” (Kivi, 2004)
	Sõna „laibalehk” viitab tugevale ja ebameeldivale lõhnale. Kirjelduse järgi saame aimduse, millist lõhna tegelane tundis.
	„ <i>Saunast õhkub piparmündi lõhna ning tualeti seinal meenutab alasti mehe pilt: „Minep***se! Aga ainult kummiga.</i> ” (Eesti Ekspress, 2014)
	Fraas „õhkub piparmündi lõhna” annab edasi konkreetset lõhnaaistingut.
Autentne kõne – tsitaat	„ <i>Midagi hakkas minus särisema, kui ma seda linti kuulasin. Võtsin pakkumise vastu ja alles siis vaatasin planeetide seisu – see oli hea.</i> ” (Hõbemägi, 1994)
	Tsitaadis avaldub kõneleja isiklik ja kujundlik eneseväljendus. Fraas „midagi hakkas minus särisema” annab edasi sisemist reaktsiooni ning „planeetide seisu” viitab kõneleja omapärasele mõttemaailmale.
	„ <i>Mul on selles pugerikus häbi väliskülalisi vastu võtta</i> ” (Teras, 1994)
	Sõna „pugerikus” ja „häbi vastu võtta” annavad edasi kõneleja emotsionaalset hoiakut ja isikupärast väljenduslaadi.

	<p>„Keegi ei käi ringi, automaat õlal või püstol vööl peal. Nad saavad aru, et nii on lõppkokkuvõttes tulusam.” (Ranne, 2014)</p> <p>Tsitaadis avaldub otsekohene ja argine väljendusviis. Fraasid „automaat õlal või püstol vööl” ja „lõppkokkuvõtteks tulusam” muudavad kõne pildiliseks ning annavad edasi allika hoiakut.</p>
Portreeterimine – isikuportree	<p>„Autost hüppab välja algkooliealine poisike, tema järel tuleb korraks välja sportlik- sihvakas vanem mees, kes poisile paar sõna ütleb.” (Ranne, 2014)</p> <p>Lauses avaldub isikuportree, sest tegelasi kirjeldatakse vanuse, välimuse ja kehahoiaku kaudu, mis loovad visuaalse ettekujutuse inimesest.</p> <p>„kui üks tumedanahaline härra sõiduhuviliste seast oma laia tagumiku ja õllekõhu tõttu välja praagiti” (Tänavsuu, 2014)</p> <p>Isikuportree väljendub läbi nahavärvi ja kehaliste omaduste kirjeldamise.</p>
Portreeterimine – olustikuportree	<p>„Läheme sisse mingist salauksest, trepist alla, kuni jõuame väikesesse kööki, kus on paar pikka lauda.” (Kullaste, 2014)</p> <p>Kirjeldatakse liikumist ruumis ja selle füüsilise detaile, mis loovad ettekujutuse sellest keskkonnast.</p> <p>„Teisel pool teed on eramajad, õuel igale häälele haukumisega reageerivad koerad. Praegu näeb surnukeha leidmise koht hoopis teistmoodi välja: betoonmüürid on lammutatud, kanalisatsioonikaev kinni aetud, pinnas tasandatud. Alles on jäänud vaid peenike puukene, selle all mänguasjad, ikoon ja põlenud küünlad. Ja puu ühel oksal ripub paela otsas kuldset vilepilli mängiv ingel.” (Ladõnskaja, 2014)</p> <p>Luuakse detailne pilt sündmuskohast, iga detail annab paigale emotsionaalse ja visuaalse tähenduse.</p>

Lisa 3. Loova kirjutamise tunnuste koondvõrdlus Eesti Ekspressi ja võrdlusvalimi vahel

Tunnus	EE arv	Võrdlusvalimi arv	EE / 100 sisulehekülge	Võrdlusvalim / 100 sisulehekülge	EE osakaal kõikidest tunnustest (%)	Võrdlusvalimi osakaal kõikidest tunnustest (%)
Autori narratiiv	73	48	23,39	3,96	10,47	6,50
Allika	27	13	8,65	1,07	3,87	1,76

narratiiv						
Üldised detailid	119	105	38,12	8,66	17,07	14,21
Kujundid	131	147	41,97	12,13	18,79	19,89
Nägemine	40	76	12,81	6,27	5,74	10,28
Kuulmine	26	58	8,33	4,79	3,73	7,85
Kompimine ja emotsioonid	54	85	17,30	7,01	7,75	11,50
Haistmine	7	17	2,24	1,40	1,00	2,30
Maitmine	0	3	0,00	0,25	0,00	0,41
Tsitaat	86	100	27,55	8,25	12,34	13,53
Refereering	43	38	13,78	3,14	6,17	5,14
Isikuportree	44	25	14,10	2,06	6,31	3,38
Olustikuportree	32	19	10,25	1,57	4,59	2,57
Raamistamine	15	5	4,81	0,41	2,15	0,68

Lisa 4. Bakalaureusetöös analüüsitud artiklid (aastate kaupa)

1989

- 1) Saar, K. (1989). Stockholm – Tallinn laevaliin on sama hea kui tõsiasi. *Eesti Ekspress*, 6. oktoober, lk 1.
- 1) Liiva, T. (1989). Rahvarinne see olen mina. *Eesti Ekspress*, 6. oktoober, lk 2.
- 2) Juurik, U. (1989). Meie partnerid: Nobel Industries. *Eesti Ekspress*, 6. oktoober, lk 5.
- 3) Strandberg, M.. (1989). Haiged raalid ... haiged inimesed. *Eesti Ekspress*, 6. oktoober, lk 5.
- 4) Lõhmus, R. (1989). Raha kõneleb meie kuulame. *Eesti Ekspress*, 6. oktoober, lk 5.
- 5) Kelam, T. (1989). Eestit teatakse. *Eesti Ekspress*, 6. oktoober, lk 6.

- 6) Rajalo, L. (1989). EKP saatus otsustatakse Tallinna Linnaorganisatsioonis. *Eesti Ekspress*, 13. oktoober, lk 2.
- 7) Raun, M. (1989). Eesti NSV Riiklik Noorsoopoliitika (projekt). *Eesti Ekspress*, 13. oktoober, lk 2.
- 8) Hint, M. (1989). Raha! Raha! Raha!. *Eesti Ekspress*, 13. oktoober, lk 4.
- 9) Luik, Hans H. (1989). Ekspoplakati soodne asend. *Eesti Ekspress*, 13. oktoober, lk 5.

1994

- 10) Hõbemägi, P. (1994). Silvi Vrait ootab tähtede toetust. *Eesti Ekspress*, 4. märts, lk 1.
- 11) Hõbemägi, P. (1994). Mees, kelle käes haihtuvad miljonid. *Eesti Ekspress*, 4. märts, lk 3.
- 12) Hans H. Luik. (1994). Gorbatsšovi ei rahulda „ristiisa" kuulsus. *Eesti Ekspress*, 4. märts, lk 5.
- 13) Eesti Panga Infokeskus. (1994). Eksituste komöödia rahvusvahelises panganduses. *Eesti Ekspress*, 4. märts, lk 6.
- 14) Kuldkepp, A. (1994). Kuidas ennast müüa. *Eesti Ekspress*, 4. märts, lk 7.
- 15) Hiiob, M. (1994). Harju politsei müüs kergemat karistust. *Eesti Ekspress*, 4. märts, lk 8.
- 16) Jõgeda, T. (1994). Pooleliolev individuaalmajahind 1 kroon. *Eesti Ekspress*, 4. märts, lk 9.
- 17) Järv, P. (1994). Nadi kompromiss. *Eesti Ekspress*, 4. märts, lk 9.
- 18) Muuk, A. (1994). Autolammutustöökojad ostavad romusid. *Eesti Ekspress*, 4. märts, lk 10.
- 19) Jalakas, Ü. (1994). Seksikad „Toyota" „Celicad". *Eesti Ekspress*, 4. märts, lk 11.
- 20) Kasesalu, A. (1994). Massimeedia väänab tõde. *Eesti Ekspress*, 4. märts, lk 18.
- 21) Kasesalu, A. (1994). Vene armee paiknemine endises N Liidus. *Eesti Ekspress*, 4. märts, lk 18.
- 22) MM. (1994). Volkonski on murelik. *Eesti Ekspress*, 4. märts, lk 20.
- 23) MM. (1994). Peeter Roose vahetas restorani. *Eesti Ekspress*, 4. märts, lk 20.
- 24) MM. (1994). Mandela on nüüdsest parteiliider. *Eesti Ekspress*, 4. märts, lk 20.
- 25) MM. (1994). Turkmeenide isa tähistas sünnipäeva. *Eesti Ekspress*, 4. märts, lk 20.
- 26) Kangur, P. (1994). Allan Karell müüs maha Eesti kulla ja sõidab koju. *Eesti Ekspress*, 11. märts, lk 1.

- 27) Jõgeda, T. (1994). Kassapidaja on teeröövlite maiuspala. *Eesti Ekspress*, 11. märts, lk 3.
- 28) Kallas, S. (1994). Kodanike riik. *Eesti Ekspress*, 11. märts, lk 6.
- 29) Kangur, P. (1994). Varakapitalism Otepääl. *Eesti Ekspress*, 11. märts, lk 8.
- 30) Tamm, I. (1994). Survovi-nimelised rublad. *Eesti Ekspress*, 11. märts, lk 8.
- 31) Kangur, P. (1994). Toomas Luman plaanib maja ehitada. *Eesti Ekspress*, 11. märts, lk 9.
- 32) Kangur, P. (1994). Restoran „Gloria" uus hingamine. *Eesti Ekspress*, 11. märts, lk 9.
- 33) Hiiob, M. (1994). Võitlus „Postimehe" aktsiate pärast. *Eesti Ekspress*, 11. märts, lk 10.
- 34) Raitar, I. (1994). „Akropol" tungib turule. *Eesti Ekspress*, 11. märts, lk 11.
- 35) Kasesalu, A. (1994). CIA Whasingtoni luubi all. *Eesti Ekspress*, 11. märts, lk 18.
- 36) Eelhein, E. (1994). 72 tundi mürgilt paastuni. *Eesti Ekspress*, 11. märts, lk 19.
- 37) Larin, L. (1994). Kuldsed triibud varrukatel. *Eesti Ekspress*, 11. märts, lk 20.
- 38) Nilk, A. (1994). Erki Nool püüab Jesse Owensit. *Eesti Ekspress*, 11. märts, lk 24.
- 39) Ereht, P. (1994). Risto Leino: Ma ei ole kangeline. *Eesti Ekspress*, 7. oktoober, lk 1.
- 40) Hõbemägi, P. (1994). Ro-ro: kiirelt peale, kiirelt maha, kiirelt põhja... Estonia pehme kõhualune. *Eesti Ekspress*, 7. oktoober, lk 2.
- 41) Jõgeda, T. (1994). Mr Skylight ei aidanud. *Eesti Ekspress*, 7. oktoober, lk 3.
- 42) EE. (1994). Suur šokk väikelinnas Võrus. *Eesti Ekspress*, 7. oktoober, lk 4.
- 43) Luik, Hans. H. (1994). Autokaupmeeste kohtuasi: kas kliendi ülelöömine on patt?. *Eesti Ekspress*, 7. oktoober, lk 5.
- 44) Teras, A. (1994). Sõjaväelased kinnisvaraintriigide püünilises. *Eesti Ekspress*, 7. oktoober, lk 6.
- 45) EE. (1994). Pimedate majas tegutseb pornokino. *Eesti Ekspress*, 7. oktoober, lk 6.
- 46) Vaalma, A. (1994). Kus on Eesti disain?. *Eesti Ekspress*, 7. oktoober, lk 8.
- 47) Hiiob, M. (1994). Arvuti leiab varastatud auto. *Eesti Ekspress*, 7. oktoober, lk 9.
- 48) Laanemäe, R. (1994). Eesti nimi mere põhjas. *Eesti Ekspress*, 7. oktoober, lk 10.
- 49) Arujärv, L. (1994). Tundeid ei saa eirata. *Eesti Ekspress*, 7. oktoober, lk 16.
- 50) Laanemäe, R. (1994). Triatlon – elu üürrike vaatus. *Eesti Ekspress*, 7. oktoober, lk 24.

- 51) Laulik, J. (1994). Järgmine õnnetuspaik – Eesti Raudtee. *Eesti Ekspress*, 14. oktoober, lk 1.
- 52) ELK suuromanikku ähvardab pankrot. (1994, 14. oktoober). *Eesti Ekspress*, lk 3.
- 53) Ungari suursaadik ebasoosingus. (1994, 14. oktoober). *Eesti Ekspress*, lk 3.
- 54) Mikko, M ja Mikko, M. (1994). Kapten Pihti kadumine. *Eesti Ekspress*, 14. oktoober, lk 4.
- 55) Advokaat valmis ründama Saksa laevatehast. (1994, 14. oktoober). *Eesti Ekspress*, lk 5.
- 56) Naaber, R. (1994). „Ookean” sigatuste nahas. *Eesti Ekspress*, 14. oktoober, lk 6.
- 57) Kangur, P. (1994). Lembitu Kaubamaha hädas sisevargustega. *Eesti Ekspress*, 14. oktoober, lk 8.
- 58) Hiiob, M. (1994). Toyotal ja Volvol suured plaanid. *Eesti Ekspress*, 14. oktoober, lk 8.
- 59) Hõbemägi, P. (1994). Maksimarketit must maagia. *Eesti Ekspress*, 14. oktoober, lk 9.
- 60) Saarend, M. (1994). Aserbaidzhan: sõda Karabahhi ja Kaspia pärast. *Eesti Ekspress*, 14. oktoober, lk 10.
- 61) Erelt, P; Vahter, T; Hõbemägi, P jt. (1994). Suurejoonelise poliitika sattumine võlgadesse. *Eesti Ekspress*, 14. oktoober, lk 12–13.
- 62) Teras, A. (1994). „Karumõmmi” asjaajaja. *Eesti Ekspress*, 14. oktoober, lk 15.
- 63) Teras, A. (1994). Kaitsetud kaupmees. *Eesti Ekspress*, 14. oktoober, lk 16.
- 64) Eller, A. (1994). Schumacher ja Mansell koos rajal!. *Eesti Ekspress*, 14. oktoober, lk 24.

2004

- 65) Kivi, K. (2004). „Varesed lendasid, laibad noka vahel...”. *Eesti Ekspress*, 4. märts, lk 2–3.
- 66) Süvari, A. (2004). Põhja täht. *Eesti Ekspress*, 4. märts, lk 6–7.
- 67) Filippov, J. (2004). Kapo agent ahvatles kuriteole. *Eesti Ekspress*, 4. märts, lk 10–11.
- 68) Vahter, T. (2004). Professor Higgins suurim väljakutse. *Eesti Ekspress*, 4. märts, lk 12.
- 69) Pütsepp, J. (2004). Nõrk juht või haige koht?. *Eesti Ekspress*, 4. märts, lk 15.
- 70) Ideon, A. (2004). Carmenit kaitseks. *Eesti Ekspress*, 4. märts, lk 16.
- 71) Ideon, A.; Ranne, R; Vedler, S. (2004). Poliitikud viskavad Rasmanni üle parda. *Eesti Ekspress*, 4. märts, lk 19.

- 72) Kaupmees, A. (2004). Rootslased piiravad ahneid tippjuhte. *Eesti Ekspress*, 4. märts, lk 21.
- 73) Muttika, J. (2004). Linn imeb! Minge metsa!. *Eesti Ekspress*, 4. märts, lk 23.
- 74) Pesti, M. (2004). Sülg aitab nii mõneski hädas!. *Eesti Ekspress*, 4. märts, lk 23.
- 75) Urbanik, H. (2004). Pool miljonit: korterikarp kesklinnas või häärber maal. *Eesti Ekspress*, 4. märts, lk 26.
- 76) Jürgen, M. (2004). Eks näe, mis sealt miljonimängust tuleb. *Eesti Ekspress*, 4. märts, lk 30–31.
- 77) Ereht, P. (2004). Sõda naiste ja laste vastu. *Eesti Ekspress*, 4. märts, lk 32–33.
- 78) Vedler, S. (2004). 20 aastat hiljem. *Eesti Ekspress*, 4. märts, lk 44–45.
- 79) Pesti, M. (2004). Vesilinnu läbiränd. *Eesti Ekspress*, 11. märts, lk 8–9.
- 80) Schank, E.; Püve, B. (2004). Eragümnaasiumide äri kasvab. *Eesti Ekspress*, 11. märts, lk 12–14.
- 81) Ideon, A. (2004). Riik säästis preemiatega raha. *Eesti Ekspress*, 11. märts, lk 15.
- 82) Filippov, J.; Püve, B. (2004). Uskumatu kohtuasi: naine soovis aborti, kuid sünnitas hoopis lapse. *Eesti Ekspress*, 11. märts, lk 15.
- 83) Juur, M.; Vahter, T. (2004). Vaesest keskerakondlasest sai rikas tarbimishull. *Eesti Ekspress*, 11. märts, lk 17.
- 84) Ranne, R. (2004). Mees võitis kasiinos 38 miljonit krooni. *Eesti Ekspress*, 11. märts, lk 19.
- 85) Vedler, S. (2004). Firmajuhtide palgad avalikuks!. *Eesti Ekspress*, 11. märts, lk 22.
- 86) Schank, E. (2004). Odavad plaadid vaid unistus. *Eesti Ekspress*, 11. märts, lk 23.
- 87) Jürgen, M. (2004). Hea inimene elab alati hästi!. *Eesti Ekspress*, 11. märts, lk 28.
- 88) Filippov, J. (2004). Riik säästis preemiatega raha. *Eesti Ekspress*, 11. märts, lk 15.
- 89) Ideon, A. (2004). Geeniust tabas ebaõnn. *Eesti Ekspress*, 11. märts, lk 33.
- 90) Soosaar, M. (2004). KEKKONEN Eestlaste sõber või Kremli käsilane?. *Eesti Ekspress*, 11. märts, lk 34–35.
- 91) Ereht, P. (2004). Vana kaunis Estonia. *Eesti Ekspress*, 11. märts, lk 36.

- 92) Filippov, J. ja Vahter, T. (2004). Lõbumaja uus perenaine. *Eesti Ekspress*, 7. oktoober, lk 2–4.
- 93) Filippov, J. (2004). „Milles meie süüdi oleme?“. *Eesti Ekspress*, 7. oktoober, lk 5.
- 94) Ideon, A. (2004). Pealinna kalleim mees. *Eesti Ekspress*, 7. oktoober, lk 8–9.
- 95) Vedler, S. (2004). Säästukaupluste omanik sõidab Ferrariga. *Eesti Ekspress*, 7. oktoober, lk 12–13.
- 96) Hvostov, A. (2004). Üldine kirjaoskus demokraatia teenistuses. *Eesti Ekspress*, 7. oktoober, lk 17.
- 97) Muttika, J. (2004). Ei taha tasuta töötada. *Eesti Ekspress*, 7. oktoober, lk 18.
- 98) Vahter, T. (2004). Brüssel tutvustab Eesti seksäri. *Eesti Ekspress*, 7. oktoober, lk 19.
- 99) Kärmas, M. (2004). Kõmuline pensionär jäi omavalitsuse hoole alla. *Eesti Ekspress*, 7. oktoober, lk 20.
- 100) Jürgen, M (2004). Suvemees Valdur. *Eesti Ekspress*, 7. oktoober, lk 27.
- 101) Muttika, J. (2004). Kontakt?... Est kontakt!*. *Eesti Ekspress*, 7. oktoober, lk 29.
- 102) Vaino, M. (2004). Virtuaalmõrvad. *Eesti Ekspress*, 7. oktoober, lk 32.
- 103) Lõhmus, A. (2004). Tehumardi mõõgahaav. *Eesti Ekspress*, 7. oktoober, lk 34–37.
- 104) Jürgen, M. (2004). Suur bluff. *Eesti Ekspress*, 14. oktoober, lk 2–3.
- 105) Lõhmus, A. (2004). Tark mees Tartust. *Eesti Ekspress*, 14. oktoober, lk 6–7.
- 106) Vahter, T. (2004). Politsei sulgeb valesid lõbumaju?. *Eesti Ekspress*, 14. oktoober, lk 11–13.
- 107) Kivi, K. (2004). Veinipaast kukkus läbi. *Eesti Ekspress*, 14. oktoober, lk 14.
- 108) Ideon, A ja Vedler, S. (2004). Jõmmikütt Sester töötab rikka venelase heaks. *Eesti Ekspress*, 14. oktoober, lk 15.
- 109) Kärmas, M. (2004). Lippmaa: Eesti erafirma loob vene biorelva. *Eesti Ekspress*, 14. oktoober, lk 16–17.
- 110) Ranne, R. (2004). Miss tärklis ja mister vorst *Eesti Ekspress*, 14. oktoober, lk 20–21.
- 111) Vaino, M. (2004). Töötü nr 3. *Eesti Ekspress*, 14. oktoober, lk 22–23.

- 112) Vahter, T. (2004). Jõuluvana tuleb pepusse. *Eesti Ekspress*, 14. oktoober, lk 25.
- 113) Muttika, J. (2004). Vanalinna pubid väldivad Briti poissmehi. *Eesti Ekspress*, 14. oktoober, lk 25.
- 114) Erelt, P. (2004). NEFF haamri all. *Eesti Ekspress*, 14. oktoober, lk 38–39.

2014

- 115) Mallene, L. (2014). Vanameeš. *Eesti Ekspress*, 6. märts, lk 6.
- 116) Tankler, A. (2014). 50 halli passi uut varjundit. *Eesti Ekspress*, 6. märts, lk 7.
- 117) Tänavsuu, T. Šmiguni mehe meistrikläss: kuidas valutult vabaneda 100miljonilisest võlast?. *Eesti Ekspress*, 6. märts, lk 8.
- 118) Hvastov, A. (2014). UKRAINA – elav näide ajaloo ohtlikkusest. *Eesti Ekspress*, 6. märts, lk 12–13.
- 119) Vainküla, K. (2014). Mida te topite. *Eesti Ekspress*, 6. märts, lk 12–13.
- 120) Vainküla, K. (2014). Stalluhhin: Ukrainas pole asi enam pelmeenides. *Eesti Ekspress*, 6. märts, lk 15.
- 121) Erelt, P. (2014). Kui Eesti joondus Ukraina järgi. *Eesti Ekspress*, 6. märts, lk 21.
- 122) Vainküla, K. (2014). Vaesus ajab lapsed liiga vara kooli. *Eesti Ekspress*, 6. märts, lk 24–25.
- 123) Filippov, J. (2014). Miks prokuröri salakütiti?. *Eesti Ekspress*, 6. märts, lk 26–27.
- 124) Erelt, P. (2014). Suure võltsimisaksandaali jäljed ulatuvad Eestisse. *Eesti Ekspress*, 6. märts, lk 30–31.
- 125) Ranne, R. (2014). Allilma pensionäride klubi. *Eesti Ekspress*, 6. märts, lk 32–33.
- 126) Eesti Ekspressi elustiilitoimkond. (2014). Tahad minu naisega seksida? Aga palun!. *Eesti Ekspress*, 6. märts, lk 34–35.
- 127) Prints, K. (2014). Kes kardab *Eesti Ekspress*, 6. märts, lk 38.
- 128) Vabamäe, T. (2014). Teflonmees. *Eesti Ekspress*, 13. märts, lk 5.
- 129) Ladõnskaja, V. (2014). Viimaste aastate õudseim kuritegu. Kaks aastat tagasi. Tapja on leidmata. *Eesti Ekspress*, 13. märts, lk 6–8.
- 130) Tankler, A. (2014). Miks on hea, et Kallas loobus. *Eesti Ekspress*, 13. märts, lk 10.

- 131) Eesti Ekspressi juubelitoimkond. (2014). Siim Kallas pääses spagetti-intsidendist. *Eesti Ekspress*, 13. märts, lk 12.
- 132) Tänavsuu, T. (2014). Eesti otsib maksurehepappi!. *Eesti Ekspress*, 13. märts, lk 14–15.
- 133) Luik, Hans. H. (2014). Psühhoanalüüs: haakristiga mees otsib isa. *Eesti Ekspress*, 13. märts, lk 16.
- 134) Ranne, R. (2014). Tallinna propagandamasin vaigis märtsipommitajad maha. *Eesti Ekspress*, 13. märts, lk 17.
- 135) Tisler, E. (2014). „Ma ei suuda uskuda, et ellu jäin”. *Eesti Ekspress*, 13. märts, lk 22–24.
- 136) Alas, A. ja Kivi, K. (2014). Kanep, avita!. *Eesti Ekspress*, 13. märts, lk 28–30.
- 137) Erelt, P. (2014). Kindral Tõrvand ja 5. märtsi needus. *Eesti Ekspress*, 13. märts, lk 32–33.
- 138) Jõgeda, T. (2014). Elust õnne tipus. *Eesti Ekspress*, 13. märts, lk 34.
- 139) Tõnson, M. (2014). Kõik on pääsukeste süü?. *Eesti Ekspress*, 13. märts, lk 36.
- 140) Hvostov, A. (2014). Artikkel 5, erinevad esitused. *Eesti Ekspress*, 1. oktoober, lk 3.
- 141) Karro, K. (2014). Jaan Toomikul valmis sünnipäevaks film. *Eesti Ekspress*, 1. oktoober, lk 4.
- 142) Mallene, L. (2014). Nigeerlaste invasioon. *Eesti Ekspress*, 1. oktoober, lk 7.
- 143) Vedler, S. (2014). Kreml võib Estoni Kohverist lõksu teha. *Eesti Ekspress*, 1. oktoober, lk 8–9.
- 144) Pihl, K. (2014). Vangivalvuri võigas kaksikelu. *Eesti Ekspress*, 1. oktoober, lk 10, 12.
- 145) Vedler, S. (2014). Kuidas Eesti väärtuslikumale firmale uus juht valiti. *Eesti Ekspress*, 1. oktoober, lk 14–15.
- 146) Lotman, M. (2014). Šoti referendum Kreml kaja. *Eesti Ekspress*, 1. oktoober, lk 16.
- 147) Ajakirjandustava. (2014, 1. oktoober). *Eesti Ekspress*, lk 17.

- 148) Vainküla, K. (2014). Olin 41, kui sain sclerosis multiplex'i diagnoosi!. *Eesti Ekspress*, 1. oktoober, lk 20–23.
- 149) Kullaste, M. (2014). Kuu aega katoliiklikus pühamus: erootika, friikartulid ja pisarad. *Eesti Ekspress*, 1. oktoober, lk 24–27.
- 150) Tänavsuu, T. (2014). New Yorgis unistuste keskel. *Eesti Ekspress*, 1. oktoober, lk 28–30.
- 151) Erelt, P. (2014). Metsavend langes külmaverelise võrgutaja küüsi. *Eesti Ekspress*, 1. oktoober, lk 32–33.
- 152) Maimik, A. Meheks olemise talumatu määramatus. *Eesti Ekspress*, 1. oktoober, lk 34.
- 153) Hvastov, A. (2014). Varro võitlus. *Eesti Ekspress*, 8. oktoober, lk 5.
- 154) Mallene, L. (2014). 650. eelnõu põhiline hääletaja. *Eesti Ekspress*, 8. oktoober, lk 6.
- 155) Taust.ee murrab Krediidiinfo monopoli (2014, 8. oktoober). *Eesti Ekspress*, lk 9.
- 156) Vahter, T. (2014). Lavly Perlingut ootab keeruline eksam. *Eesti Ekspress*, 8. oktoober, lk 10–12.
- 157) Vedler, S. (2014). Rail Baltic saab palju vähem euroraha kui reklaamitud. *Eesti Ekspress*, 8. oktoober, lk 14–15.
- 158) Leitmaa, D. (2014). „Pederastia” – seadus ENSVs oli relv KGB käes. *Eesti Ekspress*, 8. oktoober, lk 23.
- 159) Erelt, P. (2014). Eesti Wabariigis anti „pederastia” eest sõjakohtu alla. *Eesti Ekspress*, 8. oktoober, lk 24.
- 160) Ladõnskaja, V. (2014). Jaak Joala mälestussaade Vene televisioonis läks 60 miljonile vaatajale. *Eesti Ekspress*, 8. oktoober, lk 26–28.
- 161) Ladõnskaja, V. (2014). Kaadris on. Mida demonstreerib Venemaa pealinn täna?. *Eesti Ekspress*, 8. oktoober, lk 30–31.
- 162) Tänavsuu, T. (2014). Kuidas ma 40korruselise maja katuselt alla kukkusin. *Eesti Ekspress*, 8. oktoober, lk 32–33.
- 163) Mallene, L. (2014). Pime teater. *Eesti Ekspress*, 8. oktoober, lk 35.

- 164) Salu, M. (2014). 8 tundi ja 53 minutit TEADMATUST. *Eesti Ekspress*, 8. oktoober, lk 38–39.
- 165) Kübar, R. (2014). „Ei ebanormaalsusele” ehk kuidas Varro Vooglaid mind tappa tahab. *Eesti Ekspress*, 8. oktoober, lk 42.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, **Annabel Viks**,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose

Loova kirjutamise tunnused Eesti Ekspressi tekstides: analüüs ja meetodi testimine

mille juhendaja on Valeri Nuust,

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada Tartu Ülikooli digitaalarhiivi kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni;

2. annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 4.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni;
3. olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile;
4. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Annabel Viks

21.05.2026